

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XLVII. ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

BUDAPEST, 1934.

6. SZÁM

FOLYÓIRATA

JÚNIUS

SZERKESZTŐSÉG,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény küldendő:
Budapest,
VII. ker., Korong-utca 34.
Telefon: 97-1-85.
Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTI:

KISS JÓZSEF

Tagsági v. előfizetési díj évenként 8 P.
Az egyesülettel és a lappal kapcsolatos minden befizetés 48.627. sz. csekk-lapon történhet. (A csekk számla tulajdonosa: Tanítóképző-intézeti tanárok országos egyesülete). Reklamációk Pócsa József pénztáros címére Budapest, V., Báthory-u. 12. IV. e. küldendők.
HIRDETÉSEK MEGEGYZÉS SZERINT

A tanítóképzés időszerű kérdései.

Elnöki megnyitó.

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete vezetősége élénk figyelemmel kíséri a tanítóképzés összes kérdéseit és minden időben törekszik megtenni azokat a lépéseket, amelyek szükségesek abból a célból, hogy az adott körülmények között a tanítóképzés minél tökéletesebb legyen. Minden kérdés, amely megvalósítható és amely megvalósítva a tanítóképzés ügyét előbbre viheti, időszerű kérdés. De időszerű az a kérdés is, amely ugyan még nem valósítható meg, azonban az előfeltételeket már megteremthetjük. Így a megvalósítás szempontjából nemcsak az a kérdés időszerű, amelyre nézve a realizálás előkészületei már befejeződtek, hanem az is, amelyre nézve kedvező légkör alapján a megvalósítás előfeltételeit még meg kell teremtenünk. Az a kérdés nem időszerű, amelynek megvalósítására nézve még az előfeltételeket sem tudjuk megteremteni.

Most nézzük meg, hogy a tanítóképzés terén mi az, ami időszerű és mi az, ami nem időszerű. — Nem időszerű a főiskolai tanítóképzés kérdése. Azaz a fentebbiek értelmében nem látom azokat az előfeltételeket, amelyek mellett a főiskolai tanítóképzés megvalósítható volna. Sőt nem látom azt a légkört sem, amely alkalmas lenne az előfeltételek megteremtéséhez. — Másfelől úgy látom, mintha a hatéves tanítóképzés időszerűségének némi nyomai mutatkoznának. Azaz lehet, hogy meglehet teremteni azokat az előfeltételeket, amelyek a hatéves tanítóképzéshez vezetnek. Nem azt mondom, hogy megvan a lehetőség, hanem csak azt mondom, lehet, hogy majd meg lehet teremteni a 4+2 cezurával ellátott hatéves tanítóképzés előfeltételeit.

E tapasztalatomnak megfelelően az Egyesületnek a tanítóképzés reformja kérdésében elfoglalt álláspontját két részre osztom és azt mondom, hogy a főiskolai jelleg távolabbi cél, álláspontunk minden egyéb tartalma pedig közelebbi cél. A főiskolai képzés nehézsége

nemcsak pénzügyi természetű, hanem pedagógiai oldalon is mutatkozik. Egy kiváló pedagógiai szakférfiú egyszer azzal a kérdéssel lepett meg, vajjon helyesnek tartanók-e azt, hogy ezen a tanítóképző-főiskolán egyetemi magántanárok tanítanak? — Mély tisztelettel viseltetem az egyetemi m. tanárok iránt, mint a tudomány kiváló képviselői iránt, azonban e tiszteletünk kifejezése mellett meg kell mondanunk azt is, hogy a tanítóképzéshez nem egyetemi m. tanárok kellene, hanem olyan szakférfiak, amire a népiskolai tanítónak szüksége van. A magántanárok tanítóképzője elméleti voltánál fogva a gyakorlati élet kívánalmái szempontjából kétségtelenül hátrányos lenne. Úgyhogy nekünk hosszú évek munkájával előbb olyan légkört kell teremtenünk, hogy a tanítóképző főiskolára nem az egyetemi magántanárság kvalifikál, hanem csakis az, ért-e az illető ehhez a munkához, amelyet a tanítónak majdan végeznie kell, ért-e annak a lelkületnek a kialakításához, mely szükséges ahhoz, hogy a tanító ne csak fizetésért tanítson, hanem valóban apostolkodjék. Lehetnek ezek között a tanárok között majdan magántanárok is, de nem azért kerültek a tanítóképzés munkásai közé, mert magántanárok, hanem azért, mert értenek ahhoz, hogyan kell a tanítói lelkületet formálni.

Ha véletlenül azzal a kérdéssel lepnének meg bennünket, hogy kell-e a hatéves tanítóképzés a főiskolai jelleg nélkül, akkor azt hiszem, valamennyien nem a negatívumot, hanem a pozitívumot látnók ebben az ajánlatban és azt mondanók: „Kell”. Bizonyára nagyon örülnénk annak, hogy megkaptuk a 6. évet és pedig kisebb részben a több tudás, nagyobb részből a jobb tudás, továbbá az érettebb nevelői lelkület és a mélyebb hivatástudat kialakítása érdekében. Szeretnők, ha az előírt tananyagot alaposabban taníthatnók. Szeretnők, ha lelkileg jobban átgyúrhatnók a leendő tanítókat. Szeretnők, ha egy évvel érettebb embereket lehetne a nép vezetésére kibocsátani.

Nézetem szerint nem szolgálná a tanítóképzés ügyét az, aki a felajánlott kérdésre azt mondaná, hogy vagy a főiskolával adják a fejlesztést, vagy nem kell semmitem. Nekünk a valóság talajára kell helyezkednünk, meg kell néznünk, mi az a maximális lehetőség, amely az adott körülmények között a tanítóképzés ügyében megvalósulhat. Ez nem megalkuvás, hanem a tanítóképzés ügyének az adott helyzetben való helyes szolgálása.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a középiskolai törvényjavaslat tárgyalásával kapcsolatban azt mondotta, hogy hat hónap múlva itt lesz a szakoktatás reformja is. Lehetséges, hogy ez a tanítóképzésre is vonatkozik. Azért időszerűnek tartom, hogy a felső tagozatra vonatkozó fentebbi probléma mellett a tanítóképzés alsó tagozatának kérdéseit is érintsem. A mi nézetünk szerint itt csak belső problémák vannak, a Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetsége szerint van külső probléma is. Ez a külső probléma a középiskolai érettségi bizonyítvány. (Nevezett szövetség tudvalévően középiskolai érettségi bizonyítványra épített főiskolai

képzést kíván.) Most bonckés alá veszek néhány olyan érvet, amelyet a középiskolai érettségi mellett hoznak fel.

Hallottam erről a kérdésről előadást, amelyből az csengett ki, hogy azért kéri alapépitménynek a középiskolát, mert több tudást ad. S amikor arra kértem az előadót, sorolja fel tételenként, hol van az a több tudás, akkor bizonyos habozás után a mennyiségtant és a klasszikus nyelveket említette. A tantervek összehasonlítása alapján meg kell állapítanunk, hogy valóban vannak területek, amelyek a középiskola többet adhat. De vajjon kielégít-e bennünket a több tudás? Úgy gondolom, hogy ezt így kellene kifejeznünk: a tanítói munkában értékesíthető több tudásra, azaz használható több tudásra kell törekednünk. Ha pedig így nézzük a kérdést, akkor azt kell mondanunk, hogy a tanítónak nincsen szüksége arra, hogy a mennyiségtanból többet (pl. trigonometriát, differenciál- és integrálszámítást) tudjon, hanem szüksége van pl. zenére, — a tanítónak — bár jó volna, ha valami keveset tudna a latinból, de — nincsen szüksége a klasszikus tanulmányokra olyan terjedelemben, mint ahogy azt a gimnáziumokban tanítják, — ellenben nagy szüksége van pl. gazdasági ismeretekre. Úgyhogy a tanítói munkában értékesíthető ismeretek szempontjából a középiskolai érettségi bizonyítvány nem alkalmas alapépitmény.

Voltam egy tanítói gyűlésen, amelyen a több tudásra való törekvés kb. így jutott kifejezésre: „Nem tudunk eleget”. Erre valaki megjegyezte: „Meglátszik”. A magam részéről nem vagyok hajlandó erre a humoros területre lépni, hanem erre olyan feleletet adnék, amely egyrészt a mulat vizsgálja, másrészt pedig a jövőt készíti elő. A multa vonatkozólag azt mondanám: „Valószínűleg nem az iskola, hanem az illető az oka annak, hogy nem tud eleget; ugyanis tanárainak buzdítása ellenére sem tanult eleget”. A jövőre vonatkozólag pedig azt felelném: „Mindenki részére nyitva áll a tanulás útja. Aki úgy érzi, hogy nem tud eleget, saját lábára állva törekedjék még megtanulni mindazt, amire vonatkozólag úgy érzi, hogy tanítói hivatása szempontjából még szüksége van”. Ezzel kapcsolatos a következő kritika: „Az életben kellett a tanítóképzés fogyatékoságait kiküszöbölnöm”. Ha ezt a kérdést más szemüvegen át nézzük, akkor ebből a kritikából elismerést is lehet formálni, amely kb. így hangzanék: „A tanítóképző-intézet elvégezte a feladatát, mert képesített arra, hogy az életben még megtanulhassam mindazt, amire szükségem van”. Ez utóbbi annyiban volna igazságosabb, mint az előző, mert a tanítóképző-intézet nem tekinti feladatának azt, hogy a tudás szempontjából kész embereket bocsásson ki az életbe, hanem csakis arra gondolhat, hogy a tanítói továbbhaladáshoz, a továbbművelődéshez, az önneveléshez szükséges alapot megadja.

Nézetem szerint a tanítóképző-intézetek annyit adnak a tudásból, amennyi öt év keretébe beilleszthető. Ha ez nem elegendő, mint ahogyan a mi nézetünk szerint is helyenként többet kellene adnunk, akkor a hiányokat a 6 évfolyamra felemelt tanítóképzésben pótolhatjuk.

A tanítóképzés munkájában nemcsak arról van szó, hogy miféle tantárgyakat tanítunk, hanem arról is, hogy a tantárgyakon belül miféle szempontok szerint válogatjuk ki a tanítás anyagát. A tanítóképző-intézetekben a tanítói munka szükségletei szerint szemeljük ki a tanítás anyagát, amint erre a kérdésre a mai közgyűlésen Mácsay Károly bővebben ad választ.

A tanítóképző-intézet nemcsak értékesebb ismereteket ad a tanítói munka szempontjából, hanem fokozatosan előkészíti a tanítói munkához szükséges lelkületet is. A tanítói munkára való ránevelés gondolatának is törekszik eleget tenni. Ezt a középiskola nem adhatja meg, mert ez nem célja. Itt nem lehet most feladatomból a ránevelés gondolatát kifejteni, csak jelezni akarom, hogy a tanítóképző-intézetben a növendék kezdettől fogva azt érzi, azt hallja, hogy tanító lesz. Minden munkánk azt célozza, hogy minél jobban kiformaljuk benne azokat a tulajdonságokat, amelyek a tanítói munkakör jó betöltéséhez szükségesek. Arra törekszünk, hogy a tanítói munkakör ne hivatal, hanem hivatást jelentsen a tanító számára. Ehhez pedig hosszú évek kelljenek. Külön hangsúlyozom: hosszú évek kelljenek.

Akadttanító, aki a ránevelés gondolatának szükségességét azzal törekedett megcáfolni, hogy a következő olcsó mondáshoz folyamodott: „Az ember vagy születik tanítónak, vagy nem születik annak”. Ha laikus mondja ezt, azt felelem, hogy téved. Ha pedagógus mondja, megdöbben, mert elpusztítja a tanítói munka erkölcsi alapját. Aki kételkedik a ránevelés gondolatában, a ránevelés lehetőségében, az kételkedik a nevelés lehetőségében is. Márpedig e lehetőségben való hit: e pedagógiai bizalom — nélkül nem lehetünk igazi tanítók. — Nem azt mondom, hogy mindenkiből lehet mindent csinálni, hiszen tudjuk, hogy a nevelésnek vannak korlátai, de azt is tudjuk, hogy normális gyermekeknél e korlátok ellenére is elérünk határozott nevelési eredményeket. De amint van nevelési lehetőség, úgy van ránevelési lehetőség is. A tapasztalat ezt sokszorosan igazolja. Tény ugyan az is, hogy vannak tanítónövendékek, akiken kevéssé látszik a ránevelés munkája. Azonban azt is tudjuk, hogy a túlnyomó többségben nagymértékben észlelhető az ilyen irányú fázisunk. Nekünk pedig nem az egy-két érzéketlent kell néznünk, hanem a túlnyomó többséget. Az érzéketleneket a jövőben kirosszáljuk. Az átlagban pedig — hol jobban, hol kevésbé, de — kifejleszthetjük a tanítói lelkületet.

A Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetségének 1934. III. 27-én tartott ülésén egyik hozzászóló ezeket mondta: „Egyedül csak mi tudunk tanítani, nevelni”. Más-más emberekben ez a megnyilatkozás más-más visszhangot kelthet. Bennem a következő gondolatokat ébresztette: Ime, a tanítóság egyik képviselője mondja, hogy a tanítók közül nemcsak néhányan (akik erre születtek), hanem általánosságban minden tanító tud tanítani és nevelni. Tehát igazolja azt, hogy a tanítóvá való nevelés lehetséges. És vajjon

ki tette ezeket a szakferfiakat kiváló nevelőkké? Bizonyára a tanítóképző-intézet.

Annak az iránynak, amely a tanítóképzést középiskolai érettségi bizonyítványhoz akarja kötni, egyik érve az, hogy kitolódik a pályaválasztás időpontja. Most nézzük meg a tanítóképzés kérdését a pályaválasztás problémáján keresztül. Ennek az érvek a felvonatásában két hiba van. Az első hiba az, hogy részleges igazságokat egyetemes igazságként használ, a másik pedig az, hogy nem vizsgálja meg a tanítói hivatás sajátosságos természetét. — Azt hiszem, helyesen járunk el, ha a különböző életpályákat a maguk sajátosságos természete szerint ítéljük meg. Ha így járunk el, akkor azt kell mondanunk, vannak pályák, ahol az kívánatos, hogy a pályaválasztás minél jobban kitolassék, s vannak pályák, ahol ez a minél nagyobb mértékben való kitolás nem helyeselhető.

Most nézzük meg, hogy a tanítói hivatás sajátos természete mit kíván ebből a szempontból. Nézetem szerint nem kívánatos a 14 éves korhatárt kitolni. Ennek az igazolásához a következő érveket vonultatom fel.

a) Az első érvelem kérdéssel kezdődik. Vajjon történik-e valami a 14—18 év között, azaz a középiskola felső évfolyamaiban, ami az ifjúság figyelmét a tanítói pálya felé terelné? Nézetem szerint a középiskola felső évfolyamaiban nincsen olyan lényeges mozzanat, amely arra volna alkalmas, hogy az ifjú a tanítói pályát válassza majd az érettségi vizsgálat után. A középiskola felső osztályaiban általában nincsen olyan munkakör, amelyben az ifjú vizsgálhatná a tanítói munkára való rátermettségét. Úgyhogy csak a tárgyak közelebbi vizsgálata nélkül, vagy azok félreismerése alapján mondhatjuk, hogy a 18 éves korhatár jobb a tanítói pályaválasztás szempontjából.

b) A tények azt igazolják, hogy az érettségizettek túlnyomó többsége (szinte kivétel nélkül) nem a rátermettség alapján választja a tanítói pályát, hanem azért, mert hamarabb jut kenyérhez. Kornis Gyula szerint: „... az érettségizőknek 35—40 százaléka nem tudja, hogy szeptemberben teológus lesz-e vagy állatorvos. Ez tehát azt mutatja, hogy nem a hivatásvágy vezeti őket az egyetemre, hanem tisztán a külső kvalifikáció mechanikus elnyerése...” (Az országgyűlés képviselőházában 1933. V. 30-án tartott beszédből.)

c) Ha valaki most azt mondaná, hogy ugyanaz a helyzet akkor is, ha valaki 14 éves korában azért lép a tanítói pályára, hogy minél előbb jusson kenyérhez, akkor feleletül azt mondom, hogy csak látszólag ugyanaz a helyzet. Lényegében két különbség van a két helyzet között. Az egyik különbség az, hogy a 14 éves ifjú 5, esetleg 6 évig irányítható, fejleszhető, — míg az érettségizett fiatalembert már csak két évig irányíthatjuk. A másik különbség pedig az, hogy a 14 éves befejezetlen ifjú jobban irányítható, mint a már lényegesen befejezettebb 18 éves fiatalembert.

d) Lényeges érvet látok a 14 éves korban való tanítói pályaválasztás kérdése mellett a következő tényben. A gyermekek nagy

többsége a népiskola tanítójában valami magasabbrendű lényt lát. Vizsgálatok igazolják, hogy ez sok esetben azzal is kapcsolódik, hogy a gyermek maga is szeretne tanító lenni. Aki ebben kételkedik, annak nem azt mondom, higgye el, hogy így van, hanem azt mondom, kutasson ezen a területen, s győződjék meg erről saját tapasztalatai alapján. Ezekből a vizsgálatokból ki fog derülni, hogy sok gyermek tanítójához való ragaszkodása alapján szeretne maga is tanító lenni. Ha ezt a jelenséget a fejlődés későbbi korszakaiban figyelemmel kísé-
sérjük, akkor ez fokozatos halványulást mutat. Azonban természet-
szerűleg a 14 éves korban még több van belőle, mint a 18 éves kor-
ban. Tehát ez a szellemi törekvés a 18 éves korban már nem képvisel
olyan alapot, amelyre úgy lehetne támaszkodni, mint 14 éves kor-
ban. A 14 éves korban sok esetben láthatunk benne még olyan tere-
pet, amelyen a tanítóvá való nevelés horgonyát biztonsággal megvet-
hetjük. A 14 éves korban még több lehetőség mutatkozik arra, hogy
a gyermeknek a tanítói pálya iránt való öntudatlan vágyakozásából
tudatos törekvést formáljunk.

Van, aki úgy látja, hogy a tanítónak alant a helyzete. Azért szeretne más tanítóképzést, hogy a tanítónak a társadalomban na-
gyobb tekintélye legyen. Erre a kérdésre az érték oldaláról azt kell
mondanom, hogy nem a hivatal, hanem a hivatás adja meg a tekin-
télyt. A tények (azaz a tapasztalat) oldaláról azt mondhatom, hogy
napjainkban minden tanítónak olyan a társadalmi helyzete, mint
amilyen helyzetet életével, munkásságával kivívott magának.

Még röviden említenem kell azt is, hogy ma is megvan a lehető-
sége annak, hogy valaki középiskolai érettségi bizonyítvánnyal tanító
lehessen. Ezzel kapcsolatban a következő tényeket lehet megállapí-
tanunk. a) Nem jelentkeznek annyian, hogy ezekkel az utánpótlás
biztosítható volna. b) Akiik jelentkeznek, átlagban kevésbé felelnek
meg, mint az intézetek eddigi növendékei. Ennek igazolására hozom
ide azokat az adatokat, amelyeket e kérdésre vonatkozólag a buda-
pesti I. k. áll. tanítóképző-intézet 1932. évi értesítője tartalmaz: „In-
tézetünkben — ezideig — középiskolai érettségi bizonyítvány (és
középiskolai tanári oklevél) alapján különbözőeti vizsgálatot tettek
összesen 41-en. Ezek közül sikerrel vizsgázott 18 (általános jó 1, ál-
talános elégséges 17), megbukott 23 (1 tárgyból 5, 2 tárgyból 10, több
tárgyból 8). Az V. osztályba beiratkozott 16, ezek közül megbukott
három (két tárgyból kettő, osztályismétlésre egy). Tanítóképesítő
vizsgálatra jelentkezett 18 jelölt. (Általános jeles kettő, általános
jó egy, általános elégséges 12, megbukott három). Ez utóbbiak kö-
zül kettő javítóvizsgálatos elégséges eredménnyel oklevelet nyert.“
— Azt hiszem, nem volna kívánatos, hogy a jövő tanítóinak általá-
nos szellemi képe ez legyen.

Az eddig mondottak két gondolat körül csoportosulnak és pe-
dig egyrészt a keretek kibővítése gondolata körül, másrészt pedig
a körül, hogy a bővítés a jelenlegi alapra helyeztessék. E gondolatok
lezárásaként azt akarom még mondani, a keretek bővítése ugyan
rendkívül érdekel bennünket, azonban érezzük, hogy e kérdéstől füg-

getlenül is van sok teendők. Tudjuk, hogy nemcsak külső reform van, hanem állandóan dolgoznunk kell azon is, hogy belső munkánk minél jobb legyen, — azaz van állandó belső reform is. — Azzal kapcsolatban, hogy a fejlesztés történeti alapon történjék, még azt akarom mondani, nem gondolunk arra, hogy a jelenlegi alap, amelyre építeni akarunk, teljesen hibátlan volna. Azonban ehhez rögtön hozzá kell tennem azt is, hogy egyrészt *van szemünk a hibák meglátására, másrészt pedig lesz energiánk a hibák lehető eltüntetésére.*

Ha most valaki azt kérdezné, mi az, amit a jövőben a multnál jobban kell csinálnunk, akkor a következőt felelem: „A mai idők szükséglete azt parancsolja, hogy a multnál jobban kell rostálnunk. A szelekció gondolatát nekünk is meg kell valósítanunk“. — Erre a szelekcióra 3 szempontból van szükség. a) Ha a multban jó tanítókat adtunk a nemzetnek, akkor csonka hazánk mai nehéz szükségleteinek kielégítésére még jobb tanítókat kell az életbe bocsátanunk. Tehát a szelekció első szempontja azt kívánja, rostáljuk ki azokat, akiknél vagy a képesség, vagy a szorgalom, vagy a lelkület szempontjából olyan hiányok mutatkoznak, amely hiányok folytán nem várható, hogy a tanító fokozott feladatainak megfelelhessenek. Rostálni minden év végén lehetséges, de különösen az I. és II. év végén kell ügyelnünk arra, kik azok, akikből az arravalóság hiányzik. Ezeket az ügy érdekében ki kell rostálnunk. De nézetem szerint még később is lehet rostálni. Akárhányszor megtörténik, eleinte úgy érezzük, hogy valakiből még lehet valamit csinálni, azonban később kiderül, hogy reményünkben csalódtunk. S bármilyen fájdalmas, azért még mindig jobb, ha az intézetben emelünk korlátokat, mint-hogy a nemzetre súlyos teherfételt rakjunk. Mihelyt azt látjuk, hogy a nemzet nagy érdeke a legfőbb szempont, akkor adott esetekben könnyebben tudunk dönteni. — Vajjon még az V. év végén is lehet rostálni? A magam részéről nem szoktam ilyenkor a nagy kaszával körüljárni. Képesítővizsgálat alkalmával eddig még egyetlenegy tanítványomat sem buktattam meg. Erre éveken át azért nem volt szükség, mert az I. és II. évfolyamban elbuktattam mindazokat, akikben az arravalóság hiányzott. — Miután azonban egyrészt az I. és II. évfolyamokban nem csináljuk eléggé ezt a rostálást, másrészt pedig a mai idők szükséglete azt kívánja tőlünk, hogy magasabb mértéket állítsunk fel, szükség lesz arra is, hogy revízió alá vegyük azt a képesítővizsgálati eljárásunkat, amelyet a magam részéről is eddig követtem. Természetesen ez egyelőre nem igazi rostálás, ez legtöbbször csak késleltetés. Míg az alsóbb évfolyamokban való elbuktatás az esetek nagy részében végleges kirostálást jelent. — A mai képesítővizsgálati esetleges 1—2 buktatással szemben valódi rostálást jelentene a francia baccalaureatus rendszer, amely itt azt jelentené, hogy évente csakis a legjobbak és annyian kaphassanak oklevelet, ahányra az utánpótlás szempontjából szükség van.

Már aláírtam oklevelet azzal a tudattal, hogy az oklevél tulajdonosára nem bízám a gyermekeimet. Azonban a jelölt megfelelt

minden tantárgyból, alá kellett írnom az oklevelet. Úgy gondolom, gondolkoznunk kellene olyan rendszeren, amely alkalmat adna arra is, hogy ne csak a tudás mértéke, hanem a lelkiület minősége is szabja meg azt, hogy valaki kaphasson-e oklevelet vagy sem.

Akár lesz, akár nem lesz a baccalaureatus rendszerhez hasonló vizsgálati rend, nekünk magunktól kell az osztályozás mértékét emelnünk. Igaz, hogy az kemény munka, de nekünk a nemzet érdekében erre a kemény munkára vállalkoznunk kell. Nem akkor vagyunk jó emberek, ha gyámoltalanságból jó osztályzatot adunk, hanem akkor, ha szükség esetén erőnk van arra is, hogy a nemzet érdekében esetleg „rossz”-nak mondott osztályzatot is adunk. Néha úgy tűnik fel, mintha az volna igazi emberbarát, aki könnyen átenged mindenkit. Azonban ez csak álhumanizmus. És pedig egyrészt azért álhumanizmus, mert az az egyes, aki itt az intézetben nem dolgozik megfelelő módon, esetleg más téren értékesebb tagja lehetne a nemzetnek, másfelől pedig azért álhumanizmus ez, mert ez az eljárás káros az emberek sokaságával szemben, azaz káros a társadalommal, káros a nemzettel szemben. — Hat év alatt jobb tanítókat lehet képezni, mint öt év alatt. Azonban öt év alatt is jobb tanítókat tudunk képezni abban az esetben, ha megfelelően rostálunk. Ismerünk növendékeket, akiket ötéves képzés mellett inkább elfogadunk, mint másokat akár hétéves képzés mellett is. Ez a tény is mutatja a rostálás rendkívüli jelentőségét. — Ezt a rostálást már megfelelő felvételi vizsgálattal kellene kezdenünk. Amikor azt látjuk, hogy akárhányan jeles bizonyítvánnyal jönnek és intézeteinkben elégséges-elégetlen eredménnyel dolgoznak, akkor időszerű a felvételi vizsgálat szorgalmazása.

b) A szelekció mellett szóló második érv az, hogy kevesebb növendéket jobban lehet tanítani és nevelni. Ha kirostáljuk a nem-arravalókat, akkor a megmaradt kisebb létszámmal (a kiválasztottakkal) jobban tudunk egyénileg foglalkozni, s így jobban tudjuk ki-dolgozni bennük azt a lelkiületet, amely a tanítói munkakör betöltéséhez szükséges.

c) A harmadik ok, amely a szelekciót kívánja: a túlprodukción. Nem járhatunk bekötött szemmel, látnunk kell, hogy a tanítói oklevelekben túlprodukción van. Ha az itt észlelhető bajt meg akarjuk szüntetni, vagy legalább is lényegesen enyhíteni, akkor évente csak annyi oklevelet adhatunk ki, ahány tanító szükséges az utánpótlás szempontjából. Számításom szerint évente 700 új tanítóra van szükség. Ezeket az állásokat kb $\frac{2}{3}$ részben férfiakkal, $\frac{1}{3}$ részben pedig nőkkel tölteném be. Ez kikerekített számban 450 férfi és 250 nő alkalmazását jelentené. Jelenleg van 19 tanítóképző-intézet és 34 tanítónőképző-intézet. A 450 állás lehetővé teszi, hogy minden tanítóképző-intézetben évente kb. 24-en kaphassanak oklevelet. Ha minden tanítóképző-intézet csak ennyi oklevelet adna ki évente, akkor a túlprodukción növekedését meg lehetne akadályozni. A tanítónőképzés terén való többletképzést nem nevezném túlprodukciónak,

hanem csak azt mondanám, hogy a tanítónőképzés a legjobb növelés.

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a középiskolai törvényjavaslat tárgyalásával kapcsolatosan a következőket mondotta: „A nemzetek megölője a kontra-szelekció, a tehetségteleneknek, a gyengéknek, a nem-odavalóknak pályákra engedése. Azok a nemzetek, amelyek bizonyos intézkedésekkel ezt a kontra-szelekciót mozdítják elő, kulturálisan, de politikailag is, meg kell, hogy bukjanak. Épen azért, bármennyire is híve vagyok a tanulási szabadságnak, ezt a szelekciót a mai viszonyok között szükségesnek tartom. — Ha a diák nem tanulni megy az egyetemre, hanem csak a diploma megszerzéséért, akkor sohasem fogjuk elérni azt a klaszszikus angol célt, hogy: „... mindenhová azt állítsuk, aki oda való”. — Ha nyitott szemmel nézzük a mai világot, akkor látnunk kell, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter úr szelekciós gondolatát külön felszólítás nélkül is kellene a tanítóképzésre alkalmaznunk. Kornis Gyula szerint: „Ha a középiskolában igen erős szelekciót eszközölünk, ... akkor a következő hasznot húzzuk belőle... Harmadszor megszabadítjuk az országot a felesleges diplomásoknak társadalombontó nagy számától és egyengetjük az útját az egészségesebb társadalmi szerkezet kialakulásának és negyedszer... elképzelhetjük azt az állapotot, amikor már csak a jelesebb elmék juthatnak az egyetemre és innen viszont a hivatalokba, szabad szellemi pályákra, amely szellemi élite fogja egyszer vezetni az országot.” (Az orsz. képviselőházában 1933. V. 30-án tartott beszédéből.) — Alkalmazzuk ezt az álláspontot a tanítóképzésre! — S ha valaki most azt kérdezné, hogy a tanítóképző-intézeti tanárság mivel szolgálhatná most legjobban a nemzetet s ennek keretében saját intézeteit, akkor rövidesen csak azt mondanám, hogy megfelelő szelekcióval.

Nincs időm arra, hogy a tanítóképzés összes időszerű kérdéseit tárgyaljam. A következőkben — bővebb kifejtés nélkül — csak érintek néhány időszerű problémát. A szelekció gondolatával kapcsolatosan is érezzük a tanterv revíziójának szükségességét. Így pl. az I. és II. évfolyam szükségtelen ismétlései nehezítik a szükséges rostálást.

A nemzet szükségleteit akkor tudjuk jobban kielégíteni, ha minél nagyobb gondot fordítunk arra, hogy munkánk minél gyakorlatiasabb legyen. Ilyen értelemben legyen gyakorlatias, hogy egyúttal az eszmények világa is hassa át. Az elmélet és gyakorlat egységét kell jobban gondolnunk. Így szükség van arra, hogy gazdasági oktatásunk legyen gyakorlatiasabb. Növendékeink eleget tudnak a gazdasági elméletből, ha hiány van, akkor ez csak a gyakorlat terén mutatkozik. Iskoláink gyakorlatiasságát szolgáljuk azzal is, ha növendékeinket jobban bevezetjük az adminisztratív teendőkhöz. A gyermek-tanulmány minél intenzívebbé tétele is szolgálja a gyakorlatiasságot, stb. — Ez a gyakorlatiasság rávezet bennünket arra is, hogy a multnál behatóbban kutassuk a magyar nép anyagi és szellemi

szükségleteit. Növendékeinket törekszünk felvértetni arra, hogy ezeket a szükségleteket — a lehetőség szerint — kielégíthessék.

Folyó évi április 22-én a tanítóképző-intézeti cserkészisztiztek és leendő cserkészvezetők értekezletet tartottak. Ennek egyik eredményeként kívánatos, hogy a cserkészgondolatot intenzívebben állítsuk a tanítóképzés szolgálatába.

Állandóan időszerű az a kérdés, hogyan kell a tanítóképző-intézetben az egyes tantárgyakat tanítani, hogy kell azok nevelői mozzanatait minél jobban kiaknáznunk. — E cél érdekében törekszünk arra is, hogy nyaranta egy-egy szakértekezlet rendeztessék. Eddig már két ilyen szakértekezlet volt, előreláthatólag most a nyáron lesz a harmadik.

Mindig időszerű az a kérdés, hogy növendékeinket minél jobban iskolázzuk a társadalmi érintkezés formái dolgában.

Bár igen nagy nehézségei vannak a népiskola VII. és VIII. osztálya felállítása ügyének, a nemzet egyetemes kultúrfokának emelése szempontjából mégis időszerűnek tartom ezt a kérdést. Ez egyúttal alkalmat nyújtana állástalan tanítók elhelyezésére is.

A tanítóképzés belső reformjának leglényegesebb kérdése a növendékek lelki világának kutatása, állandó lelki gondozása stb. A gyermektanulmánnyal kapcsolatban az ifjúság-tanulmány is kell, hogy állandóan foglalkoztasson bennünket.

Különösen időszerűnek tartom azt a kérdést, hogy a gyakorló iskolai tanítói állás kívánatosabbá tétessék. Az a tény, hogy a gyakorló-iskolai tanítói vizsgálatra aránylag nagyon kevesen jelentkeznek, mutatja, hogy ez az állás nem olyan kívánatos, mint amilyennek lennie kellene. Ha nem kapunk a jövőben olyan kiváló gyakorló-iskolai kollégákat, mint amilyenek a múltban voltak és a jelenben vannak, akkor a tanítóképzés süllyedni fog. Volt már olyan tanító is, aki nem azért tette le azt a vizsgálatot, hogy ilyen állást valóban elfoglaljon, hanem csakis azért, hogy megmutassa, meg tud felelni e vizsgálat követelményeinek.

Ha volna még olyan kérdés, melyet valamely tagtársunk olyan értelemben tartana időszerűnek, hogy kívánatosnak mutatkoznék annak valamely taggyűlésen való tárgyalása, akkor kérem annak a kérdésnek írásban való bejelentését. Ha lehetséges, tárgyalni fogjuk. A ma itt elhangzó kérdésekhez nem lehet hozzászólni. Ha azonban valaki úgy gondolná, hogy a problémák egyikét vagy másikat meg kellene vitatnunk, méltóztassék ezt a kívánságot majd írásban bejelenteni, a kérdést eszmecserére ki fogjuk tűzni.

A jövő tanítóképzés lényege azon fordul meg, hogyan képezik a leendő tanítóképző-intézeti tanárokat. Azért beszédemet az Apponyi-kollégiumról való megemlékezéssel zárom be. Örömmel állapítom meg, hogy sikerült elhárítanunk azt a veszedelmet, amely ezen a területen azzal fenyegetett, hogy az Apponyi-kollégium tartamát — a négyéves polgári iskolai tanárképzésre való tekintettel — le szállítják egy évre. Az az álláspont, amelyet egy évvel ezelőtt a XXIII. rendes közgyűlésünkön, mint a tanítóképző-intézeti tanárok

álláspontját kifejtettem, győzött. Az Apponyi-kollégium tartama kétéves. Ez a két év némi izmosodást jelent a mult két évével szemben. Az Apponyi-kollégium újabb szervezetét — az összes tanítóképzési ágakra vonatkozólag — most öntjük végleges formába. A keretek kérdésében diadalmaskodott az álláspontunk, további feladatunk azon dolgozni, hogy e kereten belül megfelelő tartalom legyen és e tartalom továbbszármaztatói a kollégium keretén belül tanítóképző-intézeti igazgatók és tanárok legyenek. Ezzel kapcsolatos még az a feladatunk, legyünk azon, hogy az Apponyi-kollégium végzett hallgatói, azaz az okl. tanítóképző-intézeti tanárok, elhelyezést is nyerjenek. Legyünk azon, hogy tanítóképző-intézetben csakis okleveles tanítóképző-intézeti tanár taníthasson.

Abban a tudatban, hogy a tanítóképzés időszerű kérdéseivel való foglalkozás előbbre viheti nagy ügyünket, a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének XXIV. rendes közgyűlését megnyitom.

Frank Antal dr.

Mennyiben van szüksége a tanítónak a népiskola és a népnevelés igényeihez igazodó közműveltségre?

— *A közgyűlésen elhangzott felolvasás.* —

A nemzet életének jelenlegi és jövőben beálló szükségleteihez igazodó köznevelés problémája nagyon szövevényes és így nehezen megoldható kérdések közé tartozik.

Épen a legutóbbi 10—15 évben lejátszódó és szinte minden iskolafajt felölelő reformok és a szakirodalomban hangoztatott reformtörekvések mutatják, hogy egész nemzeti közoktatásunkat átjárja a reformálás vágya. Hogy azonban a köznevelés reformja tényleg is szolgálja a nemzet fejlődését, necsak részletekben érzett hiányokat és pillanatnyi szükségleteket kielégíteni törekvő elgondolásokot szolgáljon, hanem a nemzet jövőjét építő, hosszú időre kiható értékű legyen, ahhoz a nemzet életének s a nemzet szükségleteinek alapos és sokirányú vizsgálata szükséges.

A népnevelés és népművelés kérdései még szövevényesebb, még nehezebben megoldható kérdések elé állítanak bennünket.

A tanítóképző nem öncélú intézmény, hanem a magyar népiskolának és a népnevelésnek szolgálatában áll. A tanítóképzés minden reformáló alakításánál azt kell mindenen előtt vizsgálnunk, miféle javításokat, újításokat kívánnak a népiskola nevelő munkájában és a népnevelés terén a mai és a közeljövőben beálló korszükségletek, mert ezek vizsgálata alapján elmélkedhetünk azokról a kívánságokról, amelyek a tanítóképzés terén is a népiskola nevelő tanítója és a népnevelés irányítójával szemben felmerülnek.

Hogy a magyar tanítóképzés általunk is érzett szervezeti hiányosságai dacára is megtette köznevelésünkben kötelességét és becsületesen végezte munkáját, azt a népiskola nevelő munkájának belső értékekben való emelkedése, mint kétségtelen fokmérő bizonyítja. A legilletékesebb helyről, nemzeti kultúránk legfőbb öréneke és irányítójának tollából kaptuk a Néptanítók Lapja f. évi 1. számában az értékelést, ahol nagyméltóságú Miniszter Úr azt írja: „aki ismeri a magyar népiskola munkáját és eredményeit, tisztelettel hajlik meg a magyar tanító munkája előtt. Népiskolánk az utolsó évtizedekben nagyot és szépet produkált s a nélkül, hogy többi iskoláink munkásságát le akarnánk kicsinyelni, példaadó iskolának kell minősítenünk. Ez a felfogása az ország minden számottevő tényezőjének és a magyar társadalomnak is...”

Együtt örülünk a magyar tanítók örömeivel, s átérezzük fájdalmaikat is, s minden a népiskola munkáját ért elismerés közvetve a mi nevelő munkánknak is elismerése.

A világháború az emberiség történetében is, nemzetünk történetében is egy korszakot zárt le. Nemzetünk új helyzetbe került, ezeréves történetének újabb súlyos megpróbáltatásai szakadtak rá. Ebben a nehéz helyzetben fokozottabb feladatok elé került nemzeti köznevelésünk is.

A világháború után közművelődési szempontból is, általános népnevelési szempontból is súlyos követelményeket támasztottak a tanítókkal szemben. Az elemi népiskola új tanításterve nemcsak az anyag új szempontú csoportosítását hozta, nemcsak fokozott jelentőséget tulajdonít egyes tárgyak tanításának, hanem azért, hogy a magyar népiskola célkitűzését pontosan megfogalmazta, s minden tantárgy célkitűzésében hangsúlyozott *nevelői értékek megvalósítását* helyezte a népiskolai tanítás homlokterébe, fokozott feladatok elé állította a magyar tanítóságot. A tantárgyak és a tanulási anyag másodrendű lett, s a tanítás és nevelés középpontjába a gyermek jutott. A tanítási eredmény hangsúlyozása és értékelése helyett fokozottabb szerepet kapott az a módszeres út, amelyen a gyermeket végig kell vezetni az ismeretszerzés útján. Élményeket újít fel, érzékszerveivel tapasztalatokat szerez, értelmével és egész lelkületével dolgozza fel a szerzett anyagot, s amit így a saját munkájával megértett, azt sokoldalú használattal az ismeret gyakorlati értékesítésével teszi maradandóvá. Messze vezetne, ha mind azt az újítást, újabb felfogást vázolni akarnám, amelyben az új népiskolai nevelő tanítás szelleme eltér a régitől. Sokkal több szabadságot ad a tanító számára, de viszont sokkal több általános műveltséget és pedagógiai szaktudást kíván tudatos végrehajtása, mert csak józan pedagógiai ítélőképességgel bíró tanító és lelkiismeretes nevelő képes ezzel a szabadsággal a jövő nemzedék helyesebb, jobb irányítása érdekében élni.

Az által, hogy a népiskolai Tanterv a gyermeket körülvevő közvetlen környezet nagy nevelési értékét hangsúlyozza, a népiskola tanítóját is újabb feladatok elé állítja. Iskolája helyének és környé-

kének alapos és sokoldalú feldolgozását kell elvégeznie. Működési helye állandó kutatójának és mások által gyűjtött anyag feldolgozójának és rendezőjének kell lennie. Ez a munka kétségtelenül magasabbfokú általános műveltséget és a kutatás és feldolgozás módszereinek megismerését kívánja tőle.

A szülőföldismeret s annak nevelői szempontból való feldolgozása a fundamentuma a népiskola munkájának, s ennek a feladatnak az elvégzése is újabb feladatot ró a tanítóképzés munkájára is.

Nemcsak a népiskola, hanem a leventeoktatás is a tanítóság túlnyomó nagyrészének munkaköréhez tartozik. Erre ugyan a tanítóképző 5 éven át folytatott rendszeres testnevelése és külön leventeoktatói tanfolyam készíti elő. Ebben a munkában nemcsak szerzett testi ügyességeit, hanem földrajzi, fizikai, testtani, egészség-tani, pedagógiai ismereteit is felhasználja a leventék célszerű foglalkoztatására. Ma még a leventeoktatás túlnyomó részt testi nevelés, de nagyobb súlyt kell helyeznünk itt is az értelmi és erkölcsi nevelésre, mert nemcsak az a fontos, hogy milyen pontosan és fegyelmezetten végzi a levente a parancsokat, hanem látnunk kell azt is, hogy a csontokat az izmok hozzák működésbe, az izmokat az idegek mozgatják, de az idegek mögött, mint kiinduló principium ott dolgozik a lélek. Nemcsak az a fontos tehát, hogy a test mozgása és gyakorlása milyen pontossággal történik, hanem törődnünk kell fokozottabb mértékben azzal is, hogy milyen az a lélek, amely mozgatja. Nemzeti szempontból mennyire tudatos, mennyire érzi át a nemzeti sorsközösség áramait, s mennyire lenne hajlandó áldozatot is hozni hazájáért, nemzetéért. A leventeoktatásban nagy nemzetnevelő erők, *lehetőségek vannak*, hogy ezeket jobban kiaknázhassuk s jobban felhasználhassuk nemzetünk jövőjének biztosítására, az nemcsak a testgyakorlás szervezésétől, hanem a leventék százezreinek nemzeti szempontból való lelki gondozásától s erkölcsi nevelésétől is függ. Hogy ezt a munkát a magyar tanítóság jobban elvégezhesse, ez újabb feladatokat ró a magyar tanítóképzésre is. Kétségtelen ugyanis, hogy még a legjobb népiskola is csak fundamentumot képes lerakni a gyermekkorban a jövő fejlődés számára, s épen abban a korban bocsátja el növendékeit, amelyben azok testi és lelki élete a legnagyobb átalakuláson, forrongáson esik keresztül, s a leventeoktatás 12—21 évig olyan hathatós nevelési lehetőségeket ad a művelt lelkű és tudatos tanító számára, hogy ezáltal meg tudja menteni a fiatal, bontakozó élet viharaiban is annak az iskolai munkának eredményeit, amelyeket egyébként a fejlődő ifjú élet válságai súlyos teherpróbáknak tesznek ki.

A 12—21 éves korig terjedő fiatalság nevelésének testi-lelki gondozása azonban, ha nem kívánja is újabb tantárgyak felvételét a tanítóképzés általános művelő anyagában, természetszerűen mélyebb tudást kíván már csak azért is, mert a fejlettebb értelem minden ismeretanyagból többet bír el, mint a gyermekkor fejlődő lelkülete.

A világháború után szélesebb alapokra fektetett, és vármegyénként, valamint községenként megszervezett felnőttek oktatása, az iskolán kívüli népművelés is újabb feladatok elé állítja a magyar tanítókat. Ez a feladat pedig a működési hely életének, a felnőttek világának, gondjainak, érdeklődési körének, művelődési szükségleteinek a kielégítését hárítja feladatul. Bár ebbe a munkába a falu, a község és a város többi tanult emberét is intézményesen törekszenek belevonni, kétségtelen mégis, hogy a tanítóképzésnek is figyelembe kell vennie azt a súlyos feladatot, amelyet az élet növendékeitől megkövetel. Sokkal mélyebb, sokkal alaposabb tudásra van szüksége abban a körben a tanítónak, amelyben felnőttek oktatására vállalkozik. A tanítójelölt általános műveltségének kiépítésénél ezt a szempontot is figyelembe kell vennünk s azokat az anyagrésztleteket, amelyek népiünk gyakorlati életével közelebbi kapcsolatban vannak, s a jogi vonatkozásúak közül a telekkönyv és kataszter az örökösödés stb. sokkal jobban és alaposabban kell tanítanunk. Ezenkívül meg kell tanulniok növendékeinknek a vetített képekkel való szemléltetés technikáját, énekkar vezetését, műkedvelői előadások rendezésének technikáját is, s mindezekon felül a felnőttek népies gondolkodásának, észjárásának ismeretére is útmutatásokat és gyakorlati bevezetést kell adnunk.

A tanítónőképzés tekintetében bizonyos mértékben más ugyan a helyzet. Kétségtelen azonban, hogy a népiskolát elhagyó lányok gondozásában és nevelésében a magyar tanítónőkre ép olyan súlyos feladatok hárulnak, mint a tanítókra. Nemcsak a nép táplálkozásában mutatkozó egyoldalúság kívánná azt, hogy a nép leányait a népies étlapok változatosságára tanítsák meg, hanem a csecsemő táplálás, gondozás, a népi kézimunka kifejlesztése, a háztartás és az otthon helyes vezetésének tanítása terén ép annyi teendő van, mint a férfiak nevelésénél. Foglalkozniok kell a serdülő leányokkal és az asszonyokkal, kertészeti, baromfitenyésztési ismeretek tanítása, mesedélutánok rendezése s általában a nép leányaival és asszonyaival való rendszeres foglalkozás épen úgy feladatuk, mint férfikartársaiknak a leventeoktatás és a felnőttek iskolánkülső művelése.

A népiskola tanterve s a népiskolában folyó nevelő tanítás újabb szelleme is ezenkívül a leventeoktatás s a néppel való iskolánkülső fokozottabb foglalkozás is olyan súlyos feladatokat ró a tanítókra, hogy feltétlenül fel kell vetnünk azt a kérdést: megfelelhet-e egy ember még a legalaposabb kiképzés mellett is ilyen sokirányú és sokféle feladatnak? Lehetséges-e az, hogy ugyanaz a tanító a nap egyik részén a 6—12 éves fejlődő gyermeki lelkiület skáláján tudjon nevelő hatással játszani, s esetleg még ugyanazon napon a leventék oktatása közben már 12—21 évig terjedő s a gyermekkort magamögött tudó ifjúság lelkének nagyon is széles skáláján játszson hasonló tudatossággal és nevelő-tanító hatással? És ha mind ezt a kettős munkát sikeresen és jól tudná is végezni, lehetséges-e az, hogy ugyanez az ember az iskolán kívüli népművelésben fiatalnak, meglett férfikorban levőnek és öregnek egyformán tudja lelke hür-

jait megrezegetetni, érdeklődését kielégíteni, őket a gazdasági élet nehéz harcában felvilágosítással támogatni s az erkölcsi élet súlyos veszedelmei között becsületességre, ellenállóképességre és az egyenes úton való szilárd kitartásra nevelni? Lehetséges-e az, hogy ugyanaz a tanító 6 éves kortól a 60 éves korig, sőt azon túl is, tudjon emberi lelkekkel nevelő hatásúan foglalkozni? Látnunk kell azt, hogy ezeknek a feladatoknak csak egy része volt meg a háború előtt a feladatok az utolsó évtized alatt megsokasodtak, a gyakorlati élet újabb követelményei léptek fel s látnunk kell s látnunk kell azt is, hogy bár kétségtelenül fejlődött az évfolyamok számában 4-ről 5-re tanítóképzésünk, s ezzel egy évvel erettebb korban bocsátjuk ki tanítványainkat, alaposabb tárgyi kiképzést is tudunk nyújtani s a felvételnél érvényesülő bizonyítvány elbírálásánál csupán jeles és jó minőségű tanulók kiválogatása óta tanuló-anyagunk is javulást mutat, vajjon mindez arányban áll-e azokkal a feladatokkal, amelyek az utolsó évtized, a világháború óta vetődtek fel?

Kívánhatjuk-e a tanítótól olyan feladatok megoldását, amelyekre a tanítóképzés nem készítette elő, amelyekre kiképzése folyamán nem készült? Lehetségesnek tartjuk-e, hogy minderre a sokrétű és komoly feladatra csupán rövid ideig tartó egy-két éves tanítóképzés készítse elő?

Minél jobban látjuk a fejlődő élet által felszínre hozott feladatok jelentőségét és fontosságát nemzetünk jövő boldogulásának szolgálatában, annál világosabban tűnik fel előttünk az ebből következő parancsoló feladat, jó népiskolai és népnevelő tanítót csak hosszú éveken keresztül folytatott tervszerű és céltudatos képzéssel készíthetünk elő életfeladataira, adhatjuk meg számára a feladatok megoldásának alapjait, irányelveit, állíthatjuk be gondolkodását úgy, hogy környezetét vizsgálva, s népnevelői feladatain gondolkozva, működési helyén a meginduláskor alappal bírjon. De nem áztatjuk magunkat azzal, hogy kész, minden kívánságnak és feladatnak megfelelni képes és képzett tanítót tudnánk az életbe bocsátani. Kész ember semmiféle szellemi pályán, de még az ipar-technikai pályán sem hagyja el egyetlen iskola kapuját se. Az iskolának csak az lehet a feladata, hogy az alapokat lerakja, de kész tanító a képesítővizsgálat sikeres kiállása után és az oklevél megszerzésével épen úgy nem indulhat az életbe, mint ahogy nem képez kész lelkipásztort a papi szeminárium, kész orvost az egyetem, kész jogászt a jogi doktorátus; minden pályán holtig tanul, lelkileg gyarapszik, tapasztal, művelődik a lelkiismeretes ember.

Hosszú, éveken át tartó céltudatos tanítóképzés fejlesztheti ki csak a népnevelő tanítói személyiséget, annak erkölcsi és értelmi jegyeit. Itt jutottunk el a ránevelés és a rátanítás fogalmának elemzéséhez. Ha elfogadjuk azt, hogy a tanítóképző olyan pedagógiai szakiskola, amely nem egyoldalú, nem speciálisan szűkkörű feladatra, hanem a legáltalánosabban emberművelő iskolában, az elemi népiskolában való nevelő tanításra képez és képesít, s az iskola mun-

káján felül levanteoktatásra és az iskolán kívüli népművelésben való tevékeny részvételre is, ha ilyen tágkörűnek látjuk a feladatot, akkor látnunk kell azt is, hogy ezt a feladatot betölteni csak igazán sokoldalúan művelt ember, s ezenfelül alaposan képzett pedagógus képes. A magyar tanító személyiségének kialakítása a tanítóképzés feladata. Ennek a személyiségnek két irányú arca van: az egyik oldala az erkölcsi személyiség, a másik oldala a művelt értelmi személyiség. Kettős tehát a tanítóképzés feladata is, egyrészt szükséges ismeretekkel kiépíteni, kifejleszteni a művelt ember lelkületét, ez a pályára való rátanítás (nevelő tanítás). Másrészt pedig túlnyomóan a művelő anyagtól és tantárgyaktól függetlenül tervszerű ráhatással és vezetéssel alakítani a jövőző életpályához szükséges lelkületet, a tervszerű ránevelést, rávezetést az erkölcsi személyiség kialakítását.

Első feladat tehát az, hogy a magyar tanító mindenek előtt művelt ember legyen és semmi esetre se félművelt ember. Művelt embernek pedig intellektuális szempontból nem azt nevezzük, aki sok tantárgy terjedelmes ismeretanyagát képes megtanulni és befogadni, hanem művelt embernek azt nevezzük, aki amit tud, amit megtanult (ha művelődési anyag tekintetében az kevesebb is), azt rendezve egységben látja, részei között rendet tud teremteni, kapcsolatokat, vonatkozásokat lát, rendez, magasabb szempontok uralma alá tudja helyezni. Ismeretei nem kaotikusak, nem zavarosak, hanem belsőleg összefüggőek, rendezettek, s bizonyos áttekintése van művelődési anyaga felett. A tanítóképző-intézet tanításanyagában talán minden más középfokú szakiskolánál nagyobb a szétforgácsolódás veszedelme, mert a tanított tantárgyak száma rendkívül nagy s azok között a tárgykörök belső összefüggése szempontjából kapcsolatokat, vonatkozásokat létrehozni csak bizonyos kultúrkörökön belül lehetséges.

A tanítóképző nem öncélú intézmény, hanem a népiskola igényeitől függ. Így tehát tantárgyai számát se lehet a népiskola tanulmányainak tartalmától függetlenül csökkenteni még akkor sem, ha egyébként kívánatos is lenne. Igaz viszont, hogy a sokféle tantárgy és nagymennyiségű kultúrananyag tanításának nyomán ott kísért az ismeretek felszínes befogadásának és feldolgozásának veszedelme is. Annak pedig, aki művelési anyag tanítására is vállalkozik, kétszeresen fontos, hogy saját maga alaposan és mélyen hatoljon be az ismeretkörökbe. Úgyanis a tankönyvszerű kivonatos tanulás inkább tompítja és fárasztja a vele foglalkozó lelket, mert kivonatos adatok, számok és nevek gépies megjegyzésében merül ki a munka nagyobb része, nem pedig alapvető elvek és fogalmak jegyeinek összeépítésében. Egymásra való vonatkozásukból, sokoldalú foglalkozásból alakítja ki a lélek ismereteit. Ebben a munkában nagyobb szerepet kap az egyoldalú emlézés, betanulás helyett a finomabb ítélő, gondolkodó, vonatkoztató szellem is. Ezzel kap kedvet és energiát az ilyen irányú munka végzésére. Ha nem tudunk a tanítási anyag összefüggései tekintetében csodálkozást és kíváncsiságot kelteni, ha nem kíséri érzelmeiktől átszőtt szellemi éredklődés feldol-

göző munkánkat, ha túlnyomórésztben a kivonatos tankönyv adatainak beemlézésére és megjegyzésére szorítkozó egyoldalú emléző munka csupán tanításunk, akkor ez a szellem energiáit inkább eltompitja, a lelket fásulttá, közönyössé teszi, s valami sajátságos lelki csömörfélét okoz.

Súlyos feladatok alapos megoldásához, még a lelkiismeretesebb eljárás mellett is, megfelelő időre van szükség. A rendelkezésre álló időt pedig alaposabban és mélyebb tudást szolgáló elmélyedő munkával csak úgy lehet kitölteni, ha a tanulmányi anyagot a lehetőségig csökkentjük. Ez a szempont megkívánja, hogy a tanítóképző közismereti tárgyainak tanításianyagát az eddigi iskolák (középiszkola négy osztálya, polgári iskola) iskolai munkáját folytatva, kiegészítve és befejezve vegyük fel. Nem szabad tehát az egyébként is szűkre szabott időt tantervi ismétlésekre s az elemeknél való újrakezdésre fecsérelni. Így lehetne a tanítóképző első osztályában időt takarítani, amely természetszerűen éreztetné hatását a felsőbb osztályok tanulmányi anyagának elrendezésében és feldolgozásában is. Viszont a felső évfolyamokban közműveltségi tárgyak megfelelő elmélyedésű tanítását a szakképzés számára fenntartott órák elvonása akadályozza. Ennek a két feladatnak a közműveltség alapos elsajátításának és a pedagógiai szakképzésnek a megoldása csak egymástól időben is különválasztva oldható meg sikeresen. Ha ezt a kétféle munkát a tanítóképzés egész vonalán összekeverjük, annak a súlyos veszedelemnek tesszük ki munkánkat, hogy sem az egyiket el nem mélyíthetjük, mert a tantárgyak száma nagy s a rendelkezésre álló idő kevés, se pedig a pedagógiai kiképzést becsületesen el nem végezhetjük, mert különösen az egyes tantárgyak népiskolai tanításának alapos feldolgozására fordítható idő túlságosan kevés, s nemcsak a pedagógia elméletét s a tanítás elveit nem tudjuk, az élet követelte alaposággal és tudatossággal elmélyíteni, hanem különösen a népiskolai tanítás módszerének finomabb szövevényébe való beledolgozás és belegyakorlásra se jut elég idő. A növendék figyelme is koncentrálódás helyett kétfelé szóródik s a művelődési anyag egymásra való vonatkoztatása és kapcsolatok kiépítése helyett a gondolatkörök szétforgácsolódását, szétszóródását vonja maga után. A közműveltség elsajátítása külön is teljes egész munka, amelynek menetét és felépítését a növendék lelkében zavarhatják — meggyőződéseim szerint — zavarják is a népiskolai tananyagra, annak kiválasztására vonatkozó utalások. Míg azonban egyrésztől szükségesnek látjuk, hogy a közműveltségi tárgyak tanítását időben is válasszuk külön az elméleti és gyakorlati pedagógiai szakképzéstől s a közműveltségi anyag befejezése után kerüljön csak sor a pedagógiai kiképzésre, másrészt azonban a közműveltségi tárgyak tanítása is szolgálja a tanítóképzés célját, minél jobb és tökéletesebben nevelt magyar tanítók nevelését.

Hol szerezzék meg a népiskolai tanító a hivatásához szükséges közműveltséget? Van-e szüksége ennek megszerzése közben sajátá-

gos didaktikai és metodikai szempontokra, színezett közműveltségre; vagy pedig a középiskola felső tagozata is egyenlő értékű közműveltséget nyújthat neki? Nevelő személyiségének különösebb sérelme nélkül megszerezhet-e ott is népnevelői hivatása tökéletesebb betöltésének fundamentumát, eleven lelki tartalmat és készséget, értékes közműveltséget? Vajjon a közműveltség tanulmányi anyagát felölelő általános képzés se a tanulmányok anyagában, se a tantárgyak számában, se az elrendezés sorrendjében, a tárgyalás terjedelmében és színezésében, se pedig a tanítás módszerében nem különbözik-e a középiskola felső tagozatának tárgyalási anyagától, tanításának terjedelmétől, színezésétől és módszertől? Van-e különbség, miben áll ez? Vajjon lényegtelenek-e az eltérések, vagy pedig a végső célt tekintve s a népnevelői lelkület kialakításának szolgálatában fontosak, lényegbevágók? Vagy pedig a hivatásra való művelés szempontjából minden különbség annyira kicsi-e, hogy az általános közműveltségi képzésben nem kell tekintettel lenni se a népiskolai tanítói munkára, se pedig a népnevelői élethivatásra?

A középiskola maga is átalakítások, reformok korát éli. Lehetőség, hogy a jelenleg is folyamatban lévő átszervezés olyan tanulságokat is hoz felszínre, amelyeket a tanítóképzés is közműveltségi tagozatában hasznosan értékesíthet. Abban mind a két nevelő intézet megegyezik, hogy hasonló korú ifjúságot nevel, azonban más irányú a feladata és célkitűzése: „A középiskolának az a feladata, hogy a tanulót valláserkölcsi alapon nemzeti szellemben nevelje, lelki és testi képességeinek összhangzó kifejlesztésével magasabb általános műveltséghez juttassa és ez által az egyetemi és főiskolai tanulmányok végzésére is képesítse”.

A középiskola feladatának ez a célkitűzése kettős tartalmú: egyrészt valláserkölcsi alapon nemzeti szellemű nevelés, lelki és testi képességek összhangzó kifejlesztésével magasabb általános műveltséghez való juttatás. Ez a célkitűzés kétségtelenül olyan, hogy azzal a tanítóképzés szempontjából is egyetértünk, mert a nevelő gondolat térhódítását üdvözljük benne. Másik része azonban: az egyetemi és főiskolai tanulmányok végzésére is képesítse — szintén értékes célkitűzés, mert tudományos irányú tanulmányok elkezdéséhez adja meg a közműveltségi alapot. Azonban kétségtelen az, hogy a tanítói közműveltségnek nem az egyetemi és főiskolai tanulmányok végzésére való képesítés az irányító szempontja, nem fölfelé, a főiskolák és az egyetem igényei felé kell igazodnia, mint a középiskola művelésének, hanem ellenkezőleg a tanítói közműveltség az egyetem helyett a magyar elemi népiskola felé, a főiskolai tanulmányok helyett a magyar nép gyakorlati élete felé, a népelet felé kell, hogy irányítsa a jelöltek gondolkodását, lelkületét, szemét, szívét, lelkét.

Ha a középiskola és a tanítóképzés általános célkitűzésének iránya ennyire más természetű, természetszerű az is, hogy a különböző célkitűzés szolgálatába állított oktatás és módszer is más-más képet, hangsúlyt, színeződést kap abban az esetben, ha a közép-

iskola művelő munkája a főiskolai és egyetemi oktatás igényeihez igazodik, míg a tanítóképző közműveltségi oktató munkájának szükségképen a magyar népiskola és a népnevelés igényeihez kell alkalmazkodnia.

Mácsay Károly.

(Folytatjuk.)

Dr. Gerencsér István síremlékének felavatása

Május hó 20-án, pünkösd vasárnap d. e. 11 órakor avatta a budapesti VII. ker. m. kir. áll. tanítónőképző-intézet volt igazgatójának, *dr. Gerencsér István* nemzetgyűlési képviselőnek síremlékét a Kerepesi-úti temetőben. A márvány síremlék, melyen Gerencsér István bronz-portréja van, intézete, volt tanítványai, barátai és tisztelői adományából készült. Az emlékművet Keviczky Hugó szobrászművész tervezte és készítette. A felavatáson nagyszámú ünneplő közönség jelent meg. A főigazgatóságot *Balázs Béla* kir. főigazgató, *Molnár Oszkár* főigazgató és *Barabás Tibor* tanár képviselték, a TITOE-t *Mesterházy Jenő* főtitkár és *Éber Rezső* ellenőr, az I. ker. áll. tanítóképző-intézetet *Nagy Ferenc* és *dr. Lux Gyula*, a II. ker. áll. tanítónőképző-intézetet *dr. Jenitayné Lajos Mária* dr., az óvónőképző-intézetet *Patyi Istvánné* és *Adamovitsné Gludovác Emma*. — Megjelentek továbbá barátai és tanártársai közül *Tanffi Iván*, *Répay Dániel*, *Urhegyi Alajos*, *Kurzenreiter Károly*, a keresztény pártból, volt képviselőtársai közül sokan. Igen sokan jöttek el volt tanítványai is.

A VII. ker. áll. tanítóképző-intézet énekkarának éneke nyitotta meg az ünnepélyt. Majd az emlékbizottság nevében *dr. Radnai Oszkár* c. igazgató tartotta meg avatóbeszédét. Beszédében Gerencsér István élettragikumát festette meg, akit a sors, sokoldalú képességei és tanügyi, tudományos, politikai és társadalmi törekvései minden irányban a legszebb sikerhez segítettek, de a végső eredményt mindig megtagadták tőle. Ifjan lesz igazgató, de alig foglalja el helyét, kitör a világháború s neki a harctérre kell sietnie. A harctéren is vitézül állja meg helyét, de amiért küzdött, — hazája épességét elvesztette. Polgártársai bizalma nemzetgyűlési képviselővé emeli, de mielőtt küldői érdekeit szive szerint szolgálhatná, java férfikorában, elragadja a halál. Gerencsér élettragikumában csak egy vigasztaló gondolatot lát, — amely a tanítók tanítója mindegyikének hivatásából kicsendül, — nem élt hiába, mert két évtizedet meghaladó tanári, igazgatói munkássága alatt, tanítványaiba bevezette tüzes fajszeretetének lelkesedését és a maga munkás, törekvő életének buzdító példáját. Ő elment, de szelleme tanítványai apostolkodásában tovább él.

B. Braun Angela a VII. ker. áll. tanítóképző-intézet tanári kara nevében helyezett koszorút az emlékműre s többek között ezeket mondotta: „Dr. Gerencsér István egyike volt azoknak a pedagógusoknak, akik az oktatást kultúrpolitikai szemszögből nézték. Átfogó szemléletű elme, lelkes érzés és céltudatos akarat jellemezte. Egy átmeneti kor zúr-zavarában helyet keresett az igazságnak, e küzdelem nagy áldozatába került, — de eredménytelen maradt. Az oktatók presztizsét emelni szerette volna. Az oktatásügy terén a szabadság, az önkormányzat híve volt. Szerinte a törvény és intézmény holt betű, melynek életet az ember ad... Harcolt a közép-szerűség, a hamis rendszerek, a merev szabályok, a nyárspolgári eszmék s a kicsinyes szempontok ellen. Nem volt nőoktató, de intézkedéseit a nőoktatás szelleme hatotta át. Minden nőt hivatásos pályán óhajtott látni, mert a megértés szerinte csak az egyenrangúságban él meg.”

A VII. ker. áll. tanítónőképző-intézet ifjúsága nevében *Biber Éva* IV. éves növendék, az intézet gyakorló-iskolája nevében *Vitéz Lőránt* IV. osztályos tanuló helyezett koszorút az emlékműre.

A mély kegyelettel áthatott ünnepség az énekkar befejező ének-számával ért véget.

Sarudy Ottó síremlékének felavatása.

Sarudy Ottó volt kir. főigazgató, egyesületünk tiszteletbeli tagjának pápai alsóvárosi temetőben levő sírboltját, *Jankó* László igazgató kezdeményezésére, munkatársai, tisztelői és barátai adakozásából bronztáblával jelölték meg. A bronztábla *Sarudy Ottó* portróját ábrázolja életnagyságban. Alatta a felírás: 1872—1931. *Sarudy Ottó kir. főigazgatónak munkatársai, tisztelői és barátai.* — Az emléktábla felavatása június 3-án, délelőtt volt nagy ünneplő közönség előtt, akik között ott volt *Balázs* Béla kir. főigazgató, *Barabás* Tibor a főigazgatóság, *Tabódy* Ida, *Medgyesi* Marida, *Jámbory* Gizella, dr. *Csada* Imre a cinkotai áll. tanítónőképző-intézet, *Kiss* József, *Csukás* Zoltán a budapesti VII. ker. áll. tanítónőképző-intézet képviselőjében. Megjelentek továbbá *Jankó* László, dr. *Kőrösi* Endre és tanári testülete (pápai ref. tanítónőképző-intézet), *Wimmer* Károly és tanártestülete, növendékei (pápai r. k. tanítónőképző-intézet), *Kraft* József igazgató és vezetésével a pápai áll. tanítóképző-intézet tanárai és növendékei, a megboldogult családja, Pápa város számos vezető egyénisége és intézményeinek, iskoláinak vezetői, jóbarátainak és tanítványainak nagy serege. A felavatási ünnepély a *Hiszkegy*... eléneklésével kezdődött. A felavató beszédet az Emlékbizottság nevében *Kiss* József igazgató tartotta. Emlékbeszédében ismertette és méltatta *Sarudy Ottó* életét és pályáját. Ismertette az emléktábla kelekezésének gondolatát.

„Munkatársai, tisztelői és barátai — mondta — nem tudunk belenyugodni abba, hogy csak úgy szóltanul, minden búcsú nélkül hagyott itt bennünket, hogy nem szoríthattuk meg mégegyszer férfias kezét, nem nézhettünk mégegyszer szemébe, nem köszönhattük meg szeretetét, a vele töltött baráti órák derűjét, bölcs tanulságait.

Ebből a le nem rótt kegyeletből született meg ennek az emléktáblának gondolata. S akik Sarudy Ottót ismerték és szerették, szívesen fogadták a tervet, és dacára, hogy nem indítottunk szélesebb körben gyűjtést, sokan járultak hozzá adományaikkal a terv megvalósításához.”

„Szerény bronztábla ez, szerénységében hasonlatos ahhoz, akinek emlékét hivatva van őrizni. Nem akarja ez elkövetkezendő évezredekben át a nemes lélek, a jó tanár emlékét hirdetni. De hirdetni fogja ezt annyi nemzedéken át, amíg itt a magyar tanítóképzésnek erős vára fennáll, amíg lesznek hálás szívek és lelkek, akik visszaemlékeznek azokra, akik ennek a tanítóképzésnek munkásai, szerelmesei, sokszor harcosai és hősei voltak.”

„Egy emberi élet útját, bölcsőtől a sírig — mondta többek között — nehéz úgy megjárni, hogy aki azt végigvizsgálja és analizálja, mindenütt jóságot és becsületességet, önzetlenséget és igazságosságot találjon. Mindíg nehéz volt, az egyszerűbb életviszonyok között is, a mostani kaleidoszkópszerűen változó viszonyok között még százszor nehezebb. Kevés ember lelkében mutatja biztos iránytű a helyes cselekedetek útját. Aki végigtekinti Sarudy Ottó életét, a zemplénmegyei kis falutól eddig a sírboltig — egy ritka egyenes jellemű ember életét és pályáját szemlélheti benne.”

A beszéd végigkísérte Sarudy Ottó egész életét, közéleti tevékenységét.

„A halála óta eltelt 2 és fél év leszúrta, mint embernek, tanárnak, főigazgatónak értékelését. Egyszóval úgy lehetne jellemezni: a *valóságok embere volt*. Nem volt álmok lovagja. Nem épített légvárakat, nem tervezett felhőkre épített aranyhidakat. A megvalósíthatót fogta meg, az élet realitásaira alapozta minden elvi és eszmei elgondolását. Irodalmi és zenei törekvései soká fogtak élni, talán évtizedek múlva már személytelenül, csak mint eszmék, elvonatkoztatva alkotójuktól, mert ő állapította meg legvilágosabban a tanítóképző-intézeti magyar nyelv és irodalom tanításának célját és módját. Ő tűzte ki a magyar tanítóképzői énektanítás útját is. Tanítóképző munkássága egyenesvonalú volt, elgondolása a legtermészetesebb: a tanítóképzésben nem a kvantitás fontos, hanem a szükséges ismeretekben való elmélyedés. A tanítóképzés színvóját emelni kell, nem mellékcélokért, de magáért a tanító nemzetépítő munkájáért. Szintiszta igazság, melyet jelmondataul választhat minden idők és nemzetek tanítóképzése.”

Beszédét így fejezte be:

„Ezt az emléktáblát, melyet munkatársai, barátai és tisztelői adakozásából emeltünk, melyet az iránta érzett szeretet és tisztelet mintázott meg, a bizottság nevében és megbízásából átadom a meg-

boldogult családjának. Örizzék, ápolják szeretettel emlékét. Jó ember, jó férj, jó apa emlékét gondozzák. Mi, akik együttéltünk vele, mint tanítványok, munkatársak és barátok, életünk végéig hálás szeretettel fogunk e nemeslelkű nevelőre, hűséges barátira, a kiváló emberre gondolni. De ajánlom az emléktáblát az állami tanítóképző-intézet szerető gondjaiba is. Kiváló tanárnak, igazgatónak emlékét őrzik. Mikor az intézet halottairól emlékeznek, jöjjenek el ehhez a sírhoz is. Énekeljenek egy-két dalt, emlékezzenek meg Sarudy Ottó mintaszerűen értékes életéről és akik még ismerték, hullassanak egy-két könnyet érte. Mert ha valakire illik, úgy rá legjobban báró Eötvös József Végrendeletének utolsó két sora:

„... dalt érdemelt, mert költő, könnyet, mert szeretett.”

Az emlékbeszéd után az énekkar „Boruljunk a koporsóra...” gyászdalt énekelt, majd a koszorúk elhelyezése következett. Meghatott szavak kíséretében helyeztek koszorút a sírra Balázs Béla, a kir. főigazgatóság, Csiky István a TITOE, Tabódy Ida a cinkotai áll. tanítónőképző-intézet, Csukás Zoltán a budapesti VII. ker. áll. tanítónőképző-intézet, Jankó László a győri áll. tanítónőképző-intézet, a pápai gazdasági iskola igazgatója, intézete, dr. Körös Endre a pápai ref. tanítónőképző-intézet, Kraft József a pápai áll. tanítóképző-intézet nevében, Tanítványai közül is sokan helyeztek virágot sírjára.

A megható ünnepséget a Himnusz fejezte be. Az énekszámokat a pápai áll. tanítóképző-intézet ifjúsági énekkara énekelt *Hatvani* Lajos tanár vezetése alatt. A szép emléktáblát Szabó József miskolci ev. tanítóképző-intézeti tanár készítette.

EGYESÜLETI ÉLET.

Közgyűlésünk.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének, a budapesti VII. ker. áll. tanítónőképzőben, 1934. május 9-én megtartott XXIV. rendes közgyűléséről. Jelen vannak Frank Antal dr. elnökle mellett: Balázs Béla kir. főig., Huszka János dr. miniszteri titkár, Molnár Oszkár c. kir. főig., Kiss József, Jaloveczky Péter, Móczár Miklós (Jászberény), Mesterházy Jenő, Pócza József, Éber Rezső, Lux Gyula dr., Mácsay Károly (Kiskúfélegyháza), vitéz Csorba Ödön, Péterhídi József, Édes Jenő, Végh József, Drózdly Gyula; Kishonti Barna, Németh Sándor, Nagy Ferenc, Prochaska Ferenc dr., Szabó Béla, Frigyes Béla, Vincze Sándor, Ferenczi István, Váradai József, Szalatsy Richárd; Sztankó Béla, Kemény Ferenc dr.; Grynaeus Ida, Lechnitzky Gyula, Csaba Etelka, Deme Károlyné, Fejér Mária, Kaposy Károly; Csada Imre dr., Medgyesi Zsófia, Roda Mária; Bagó Margit, Bertha Mária, B. Braun Angéla, Csukás Zoltán, Farkasdy Zoltán, Gelsyné Oroszlányi Erzsébet, Ibererné Popovits Olga, Jaloveczkyné Czinkovszky Kornélia, Ko-

sáry János dr., Kristófcsák Lajos, Riesz Janka, Schön István, Simonyiné Müller Irma, Szántó Lenke, Szentesyné Doby Ida, Undi Mária, Vécseiné Fehér Aranka, Zsindely Katalin dr., Strecke Ernő, Kruspér István, Pödör Irén, Latzin Ilma, dr. Krizsanecné Németh Edit, Budaváry László; Gyurjác András, Patyi Istvánné, Tóth Antal dr., Inczéné Méray Irén, Adamovitsné Gludovác Emma, Gyöngyösi Erzsébet, Legány Ilona; Berényi Irén, Révész Györgyi, Irtzig Ferenc, Jankó László (Győr, áll. tanítónőképző), Rozsondai Zoltán, Mezösi Károly dr., Nika Béla, Ferenc Géza, Takács Béla, Vizi János (Kiskúnfélegyháza); Bartal Alajos, Milakovszky László, Hideg Béla, Árpássy Gyula, Homor Imre, Szalka Lajos, Karácsonyi Jenő (Esztergom); Blénessy János (Jászberény); Polesinszky Jenő (Győr, kir. kat. képző), Oszwald József (Kalocsa); Kovács Dezső (Sárospaták); Soós Marcellina, Triebeisz Engratia (Salvator nővérek); Szarvák J. Charitas, Csorda R. Romana nővérek (Ranolder int.), Kerner M. Lucia, Schmidt M. Nóra nővérek (Zsámbék), Molnos-Kovács Béla, Répay Dániel, Slajhó Mihály, Kirchmayer Győző, Fekete József, Nagy Ferenc (Ped. Szem.), Mihály László, Barabás Endre, Horváth Jolán (Kecskemét); Straub Ilona, Erdélyi Olga, mint jegyző.

1. Frank Antal dr. elnök: A tanítóképzés időszerű kérdései c. előadásának megtartása után, tisztelettel és szeretettel üdvözli a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőjében megjelent Huszka János dr. miniszteri titkárt, Balázs Béla és Molnár Oszkár tan. képző-intézeti főigazgatókat, továbbá dr. Édes Jenőt, az Orsz. Középisk. Tanáregyesület, Péterhidi József igazgatót, a Magy. Tanítók Orsz. Szövetsége, vitéz Csorba Ödönt, az All. Tanítók és Óvónők Orsz. Egyesülete, Végh József igazgatót, mint a Kisdednevelők Orsz. Egyesülete képviselőjét; Drozdy Gyulát, a Néptanítók Lapja szerkesztőjét. A Polg. Isk. Tanárok Orsz. Egyesülete ugyanezen napon tartja közgyűlését, egyesületükből személyes képviselő nem jelenhetett meg, így levélben juttatták kifejezésre üdvözlőlevelüket. Végül üdvözli a közgyűlés összes tagjait.

Huszka János dr. megköszöni az elnök üdvözlését, tolmácsolja a közoktatásügyi miniszter urat, az államtitkár úr és a miniszteri osztályfőnök úr általa küldött köszöntését, akik megbízták, hogy juttassa kifejezésre sajnálatukat is, amiért a közgyűlésen nem jelenhettek meg személyesen.

A közgyűlés az elnök indítványára elhatározta, hogy táviratban üdvözli dr. Hóman Bálint v. k. m. urat, dr. Szily Kálmán államtitkár urat és Greszler Jenő miniszteri osztályfőnök urat.

2. Mácsay Károly felolvassa „Mennyiben van szüksége a tanítónak a népiskola és népnevelés igényeihez igazodó közműveltségre?” c. tanulmányát.

Az előadásért elnök köszönetét fejezi ki Mácsay Károlynak, s közli a közgyűlés tagjaival, amennyiben bárkinek hozzászólása volna az elhangzott előadásokhoz, azt írásban nyújtsa be az elnökséghez, hogy valamely taggyűlésen megvitathassák.

3. Az előadásokat követő szünet után megtörtént a „Palóc menyecske” c. kép kisorsolása. 293 jegy közül a 147-es számot húzta ki Cekk Kamilla, a Damjanich-utcai tanítónőképző gyakorló iskolájának II. osztályú tanulója. A szerencsés nyerő a II. ker. róm. kat. tanítónőképző lett.

4. Ezután következett a főtitkár évi jelentése az egyesület működéséről, amelyet a közgyűlés köszönettel tudomásul vett.

5. A tárgysorozat következő pontja a pénztáros jelentése és ezzel kapcsolatban az 1934. évi költségvetés tárgyalása, melynek folyamán a pénztáros a következő két indítványt terjeszti elő:

a) a közgyűléseket ezentűl decemberben tartsuk, mert ez felel meg az alapszabályoknak,

b) a házalap szükség esetén kölcsönt vehessen fel az egyesület tartalék tőkéjéből.

A számvizsgáló bizottság jelentését Kosáry János dr. olvassa fel. E szerint a pénztár teljesen rendben van.

Lux Gyula dr. házalapvezető támogatja a pénztárosnak a kölcsönre vonatkozó javaslatát, melyhez még a következő indítványt fűzi: a házalapnál a költségvetési előirányzat szerint mutatkozó fölösleget, az egyesület kölcsönével kiegészítve, használhassa fel az elnökség az egyesület házának tatarozására. A ház 1911-ben épült, azóta javítva nem volt, ez ma már elkerülhetetlen, s azonkívül, tekintettel az 1934. évben érvényes, renováló és átalakító munkálatoknál elnyerhető 60%-os állami házadó elengedésre, kívánatos is. Egyébként örömmel jelenti, hogy a házban minden lakás ki van adva, így remélhető, hogy a házbérek jövedelméből is jelentősen törleszthetjük tartozásunkat. Javasolja, hogy a közgyűlés szavazzon köszönetet mindazoknak, akik adományaik révén részesítették támogatásban a házalapot, valamint azoknak a vezetőknek, akik intézetükben rendezett műsoros előadások jövedelméből segítettek csökkenteni a terheken.

Kosáry János szerint a közgyűlés aggály nélkül dönthet a kölcsön mellett, ennek a kölcsönözhető összegnek a határát sem szükséges megszabni, csak azt mondjuk ki, hogy kölcsönt a házalap csak a megelőző kölcsön visszafizetése után vehet fel ismét, nehogy sorozatos hitelezések álljanak elő. A tatarozásra pedig határozott költségvetés bemutatását kívánja.

Undi Mária a ház berendezésének részletei iránt érdeklődik. A vendégszobát szeretné úgy látni, mint magyar szobát, szép kézimunkákkal, díszekkel, melyeket a tanítónőképzők növendékei ajánlhatnának fel az egyesületnek.

Elnök jelenti, hogy a közgyűlés elfogadja a pénztárosnak és házalapvezetőnek a kölcsön felvételére vonatkozó javaslatát, Kosáry János kar társunk által indítványozott formában. A közgyűlés a pénztárra vonatkozó jelentéseket tudomásul veszi, az indítványokat elfogadja, a pénztárosnak a felmentvényt megadja és köszönetet mond a pénztárosnak, ellenőrnek és a számvizsgáló bizottságnak. Köszönettel fogadja Undi Mária gondolatát, egyben megkéri, készítse elő a vendégszoba berendezését. Szívből köszönetet mond mindazoknak, kik a Házalap javára adakoztak, vagy előadásokat rendeztek. Megjegyzi azonban, hogy a ház tartozásai költségeivel az egyesület még nem rendelkezik, tehát a közgyűlés tagjai viseljék továbbra is szívükön a ház sorsát, rendezzenek még hangversenyeket. Még 2 évig kell minden erőnket megfeszítenünk, hogy aldozatkésztségünk eredményét nyugodtan élvezhessük.

Tárgysorozatunk utolsó pontjaként főtítákr felolvassa a kiskunfélegyházi áll. tanítóképző-intézet tanári karától érkezett következő igen életrelvő indítványt:

„Kivonat a kiskunfélegyházi állami tanítóképző-intézet tanári testületének, 1934. április 30-án, d. u. 3—8-ig tartott rendes értekezletének jegyzőkönyvéből. Jelen vannak: elnök: Rónai Sándor igazgató, jegyző: dr. Mezősi Károly tanár és a következő tanártestületi tagok: Leyrer Máttyás, Lóky Károly, Mácsay Károly, Nika Béla, Rozsonday Zoltán, Szép László, Takács Béla, Tulit Péter, Vízványó Károly, Vizi János tanárok, Ferenc Géza és Putnok János gyakorlóiskolai tanítók.

10. Putnoky Jenő gyakorlóiskolai tanító a TITOE május 9-én tartandó közgyűlésén előadandó indítványként — megbeszélés és elbírálás céljából — a következőket terjeszti elő:

Az ország valamennyi népiskolai tanulója, tehát a gyakorló iskolák tanulói is, 1—1 P beíratási díjat fizetnek, melynek fele segélykönyvekre, másik fele pedig, az iskolák jellege szerint, az állami, a katolikus, vagy a protestáns tanítói internátusok alapja javára fizetendő be. Felhívja a közgyűlés figyelmét arra, hogy mivel a gyakorlóiskolák szerves részei a tanítóképzés intézményének, a gyakorlóiskolai tanítók pedig egyedül csak a TITOE tagjai, s csakis a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Háza által nyújtandó előnyökben részesedhetnek, méltányos és igazságos lenne, hogy a gyakorlóiskolák tanulói által ilyen célra befizetett 50 fillérek ne más tanítói internátusok alapját, hanem saját jóléti intézményüket, a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Háza alapját gazdagítsák. Hozzávetőlegesen számítás szerint, csak 50 tanítóképzőt, s gyakorlóiskolánként 60 tanulót véve alapul, évenként 1500 P lenne a bevétel, és csak a 10 állami képző részéről is évi 300 P folyna be e címen.

Indítvány: Mondja ki a közgyűlés, hogy miután az állami és felekezeti tanító- és tanítónőképzők gyakorlóiskolai tanítói a TITOE és a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Háza kötelékébe tartoznak, azért a tanulók által befizetett 1 P-ös beíratási díjak felének a Tanárok Háza javára való befizetését tartja szükségesnek és méltányosnak s evégből memorandummal fordul a Nagyméltóságú Miniszter Úrhoz, kérvén, hogy visszamenőleg, a Tanítói Internátusok Alapja javára már eddig is befizetett díjak utaltassanak át a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Háza javára.

A tanári testület az elhangzott indítványt teljes egészében magáévá teszi és jegyzőkönyvi kivonatban a TITOE elnökségéhez juttatja. K. m. f. Rónai Sándor s. k. igazgató, elnök, dr. Mezösi Károly s. k. jegyző."

Az indítványt a közgyűlés köszönettel elfogadja, s felterjeszti a V. K. Miniszter Úrhoz.

Végül az elnök megköszöni Kiss József igazgatónak a közgyűlés gondos előkészítését, az ügyes és szép elrendezést. A megjelenteket mégegyszer üdvözölve, megjelenésüket köszönve, az ülést bezárja.

Kelt, mint fent.

Frank Antal dr. s. k.
elnök,

Erdélyi Olga s. k.
titkár, mint jegyző.

Főtitkári jelentés. Csak néhány hét mulva lesz egy esztendeje, hogy megtartottuk tisztújító nagy közgyűlésünket, amelyen sok fontos kérdés közepette döntöttünk a legfontosabbról is: kik legyenek egyesületünk tisztviselői, akiknek tevékenységétől függ elsősorban az egyesület élete és munkája. Úgy véltük, elvetettük ennek gondját legalább is négy esztendőre, tehát majdnem egy lusztrumnyi időre és nem zavarja meg semmiféle személyi változás a nagy szótöbbséggel megválasztott tisztviselői kar összetételét. Feltevésünkben csalódtunk. Egyesületünk főtitkára március 12-én lemondott felelősségteljes tiszteről és így alapszabályaink értelmében az elnökségnek önmagát kellett kiegészítenie. Az elnökség személyemben vélte megtalálni az új főtitkárt, akit aztán a választmány április 23-i ülésén meg is erősített e tisztségében. Így hárult rám igen tisztelt közgyűlés váratlanul az a feladat, hogy egyesületünk legutóbbi évének a működéséről és állapotáról én fessek meg a képet. Mielőtt ezt megtenném, engedjék meg igen tisztelt hölgyeim és uraim, hogy a közgyűlés színe előtt is hálás köszönetet mondjak elsősorban az elnökségnek, valamint a választmány-

nak a belém helyezett bizalmukért. — Úgy éreztem, hogy én ezt a bizalmat vissza nem utasíthatom, mert ez a megítéltelő óhaj annak bizonyossága, hogy egyesületi munkásságomra tisztviselői munkakörben is számot tartanak. Ez a bizalom ad nékem erőt és elzántságot ama elhatározásomhoz, hogy elvállalva a főtítkárságot, a legteljesebb összhangban dolgozzam mint az elnökségnek tagja is egyesületünk minél virágzóbbá tételén, lehetőleg egyesületünk minden tagjának a megalégedésére és javára. Ezekkel a gondolatokkal eltelve igyekszem most elmondani egyesületünk legutóbbi évének rövid történetét és egyúttal tájékoztatni a tisztelt közgyűlési tagokat a legközelebbi egyesületi teendőkről.

Mult évi XXIII. közgyűlésünk szükségesnek találta 1929-ben jóváhagyott alapszabályainknak a módosítását „a gyakorlati élethez való alkalmazkodás céljából”. — A szükséges változtatásokat a főtítkár előterjesztette, azokhoz hozzá is szólottak, de az alapszabálmódosítást a közgyűlés határozattá nem emelhetette, mert közgyűlésünkön az ehhez szükséges egyesületi tagok kétharmadrésze nem volt jelen. Miután így a közgyűlés ebben a kérdésben határozatképtelen volt, alapszabályaink szerint 8—30 napon belül kellett újabb közgyűlést összehívni. Ez az összehívás június 7-én meg is történt, amikor is a megjelent tagok számukra való tekintet nélkül emelték határozattá az alapszabályok és a házkezelés ügyrendjének módosítására vonatkozó javaslatokat.

Az alapszabálmódosítás közlönyünk f. é. márciusi számában meg is jelent. Ismertetésére természetesen nem térhetek ki, csak megjegyzem, hogy miután most már alapszabályaink remélhetőleg jóidőre változást nem szenvednek, *kívánatos lesz azok kinyomatása*, hogy minden tagunknak a végleges szövege kezeügyében lehessen.

A rendkívüli közgyűlésen kívül volt *hat elnökségi, két választmányi és hét ú. n. taggyűlés*, amelyeknek lefolyásáról közlönyünk azzal is részletesen megemlékezett, hogy esetről-esetre az ülések jegyzőkönyveit is közölte. — Egyesületünk működésébe így aránylag kevés fáradtsággal és még csekély érdeklődés mellett is bárki mint egy nyitott könyvbe tekintethetett, ha a közlönyünkben közölt jegyzőkönyveket átnézegette. Csak felesleges időpazarlás lenne tehát részemről, ha ezeknek az üléseknek a lefolyását túlságosan részletezném. — Rá akarok azonban mutatni a szeptember 20-án megtartott első őszi elnökségi ülésre, mint legfontosabbra, mely az egyesület 1933/34. évi munkarendjét elnökünk programja alapján valóban úgy dolgozta ki, hogy az egyes ülések tárgysorozata sohasem volt ötletszerű, hanem szerves részét képezte mindegyik az egész évre, sőt még azon túlra kiterjedő munkatervnek, melynek tárgya a tanítóképző-intézetekben tanított tantárgyaknak módszere volt. Így tárgyalták le a taggyűlések a poetika, magyar irodalom, földrajz, stilsztika és retorika, magyar nyelvtan, fizika és gazdaságtan tntításának a módszerét Nagy Ferenc, Németh Sándor, dr. Tóth Ferenc, Pimper Erzsébet, Medgyesi Marika, Éber Rezső és Móczár Miklós tagtársaink előadásában. Ez az eredményes, szép tevékenység tk. folytatása volt annak a munkának, amit Jaloveczky Péter tagtársunk még az 1932/33. egyesületi évünk folyamán kezdett meg és amelynek teljes lefolytatásához legalább még két évre van szükség, hiszen 17 tárgynak a tanítási módszere még ezután vár feldolgozásra.

Az előbb említett szeptember havi taggyűlés határozta el nagyon okosan, hogy a taggyűlések tárgysorozatát ki kell bővíteni. Ne legyenek azok csak pedagógiai megbeszélések, hiszen egyesületünk a tanítóképző-intézeti tanároknak érdeképviselete is, és így *kötelessége a tanárság egészét egyetemesen érintő státusbeli, adminisztratív és egyéb kérdéseket is vita tár-*

gyává tenni. Ezen indítvány megpendítője *Jaloveczky Péter* alelnökünk volt, aki elő is terjesztett néhány ilyen megoldásra váró problémát, melyek általános tetszéssel találkoztak. Ennek eredményeként bizott már meg épen engem az egyesület elnöksége, hogy október havi első taggyűlésünkön tartssak előadást anyagi ügyeinkről. Ezzel az elhatározással minden egyes taggyűlésünk (kivéve a legutolsó, április havit), két tárgyat kapott. Az egyik volt egy-egy tantárgy módszere, a másiknak pedig közös neve lett: *ügyeink*. Ennek keretében adott elő még kivülem *Jaloveczkyné Cz. Kornélia*, aki a tanulmányi-leckekönyv kérdésével és az osztályfőnöki adminisztratív teendők egyszerűsítésének a lehetőségével foglalkozott. A januári taggyűlésen *Jaloveczky Péter* tárgyalta a tanító- és tanítónképző-intézetek képesítővizsgálataira kiküldött miniszteri biztosok kérdését. Február hónapban *Mihalik József* „A tanárok elfoglaltságai” címen, márciusban pedig a felvételi vizsgálatokról tartott előadást.

A tárgysorozatnak ilyen módon való kibővítése határozottan felfokozta a taggyűlések iránti érdeklődést, úgyhogy a jelen voltak száma állandóan 30—40 között mozgott és eljöttek olyan kartársak is, akik nem tagjai egyesületünknek és nem is tanítóképzőkben folytatják munkájukat.

Az elnökségi ülések és taggyűlésekhez hasonló élénk tevékenység jellemezte két választmányi gyűlésünket, különösen a decemberit, mely első helyen foglalkozott a csurgói állami tanítóképző-intézet megszüntetése nyomán tervezett újabb állami tanítóképzői létszámapasztás tervével. Elnök rámutatott arra, mennyiben nem megokolt az állami és egyéb képzők számának a csökkentése, és a választmány felhatalmazása alapján az egyesület felterjesztést küldött mind a miniszter úrnak, mind az államtitkár és ügyosztályfőnök uraknak azzal a kéréssel, hogy *egyetlenegy képzőt se szüntessenek meg*, mert mind az államiak, mind a felekezetiek valamennyien szükségeselek. Ugyancsak ez a választmányi gyűlés határozta el, hogy a VKM-nál kérjük a tisztviselői szolgálati pragmatika sürgős megalkotását. Felterjesztette a *Jaloveczkyné* által előadott javaslatot (a Tanulmányi Leckekönyvről) jóváhagyás végett a Kir. Főigazgatóságához. Tiltakozását fejezte ki a cseheknek a magyar nyelveket üldöző intézkedései miatt, és ezt az állásfoglalást közölte a Revíziós Ligával. — Memorandummal fordultunk a VKM. úrhoz a tanítóképző-vizsgálatok miniszteri biztosainak a kiküldetése tárgyában, valamint kértük a Tanárok Házára a régi két pengős tanulódíjak fizetésének visszaállítását.

Felterjesztéseinknek nem is egyszer megvolt az üdvös visszahatása és jó eredménye, bizonyosságául annak a jóindulatnak, mellyel mind az Ügyosztályfőnök Úr, mind az Államtitkár és Miniszter Urak viseltettek egyesületünk iránt. Tanújelét láthatjuk ennek akkor, mikor egyesületünk vezetősége üdvözölte a Miniszter Urat, és amikor június 13-án meghívást kaptunk a VKM.-ba a tanárképzésünk ügyében tartott értekezletre. A Miniszter Úr többek között ezt mondotta: „Nékem a tanítóképző-intézeti tanárokkal nagy terveim vannak. Át akarom szervezni a népiszólak szakfelügyeletét, s ebben a tanítóképző-intézeti tanárságnak igen fontos szerepet akarok biztosítani”. — Ennek a kijelentésnek azért örvend egyesületünk minden egyes tagja, mert még szorosabb kapcsolatba léphetünk azzal az iskolatípussal, melynek minél jobb és arravalóbb tanítómunkást óhajtunk nevelni. Várjuk mielőbb e nagy tervek megvalósítását és bizalommal tekintünk a Miniszter Úr Önagyméltóságára, aki kijelentése szerint nemcsak megértője, hanem méltányolója is elgondolásainknak.

Hogy nem valósulhatnak meg összes elgondolásaink, előterjesztéseink, azt a legtöbbször azok a nehéz viszonyok és körülmények okozzák, ame-

lyekbe a trianoni végzések sodorták szegény hazánkat. Hogy mennyire át-
 érezzük például az anyagi nehézségeit, annak egyik bizonyossága, hogy anyagi
 ügyeink tárgyalása után még csak felterjesztéssel sem éltünk felsőbb ható-
 ságainkhoz, szinte annak tudatában, hogy a nehéz pénzügyi viszonyok
 közepette úgylis reménytelen itt minden kopogtatás. Ez a szerény hallgatás
 bizonyos mértékig azonban már az elfásultságnak a jele, amely a legna-
 gyobb veszedelmet idézheti elő: a lélek nélküli, muszáj-munkát. Épen hogy
 ez be ne következék, *nem szabad az anyagi sérelmeinket csak nyugodt
 közönnnyel elrecitálni*, még ha úgy is éreznők, hogy sok megpróbáltatáson
 keresztül ment államunk pénzügyi kívánságainkat eleve is reménytelenné
 teszik. Anyagi sérelmeinkben a javulást már akkor is megérezzük, ha csak
 cseppenként kapunk is egy kis segítséget. Nem kérünk többet, csak az egyenlő
 elbánás elvének a keresztülvitelét, amely minket mind a képzettségünknel,
 mind a munkánknál fogva megillet a nálunknál jobban dotáltak, de nem
 jobban képzettek között. — Az egyesület az anyagi kérdéseknek a képviseletét
 már hosszú évekkel főtitkári tisztem előtt reám bízta nem is egy-
 szer. — Úgy érzem, csak javára leszek az egyesületnek, ha az anyagi
 ügyeinknek a kérdését szívemben mint főtitkár sem engedem kialudni, ha-
 nem egyesületi tisztségem mellett ebben az irányban is állandóan mun-
 kálkodom.

Még az 1932/33. egyesületi év munkaprogramjában osztatlan tetszés-
 sel találkozott *Éber Rezső* tagtársunknak elfogadott javaslata a *tanulóver-*
senyekről, melynek elintézését az elnökség még szeptemberi üléséből kifolyólag
 igyekezett megsürgetni, de most a tanulóversenyek megvalósítása
 tudomásunk szerint többféle nehézséggel jár, eredményt e kérdésben, saj-
 nos, el nem érthettünk, bár reméljük annak kedvező elintézését. Midőn ezt
 szóvá teszem, úgy érzem, csak kötelességemet teljesítem, mert az egyesület
 működéséről mint egy jó kereskedőnek, mérleget kell készítenem. Itt ugyan
 nem beszélünk tartozásról és követelésről, bár mi mindig úgy érezzük, hogy
 a legodaadóbb munkakészséggel és lelkesedéssel tartozunk az államnak,
 illetve a tanítóképzésnek, aminek ellenében csak szerényen kérjük mindig
 azt, aminek teljesítését elsősorban szintén csak a tanítónevelés érdekében
 valónak tartunk, mint amilyen például a tanulóversenyek rendezésének a
 kérése is.

Hogy *egyesületünk tagjai* legfőbb munkájukon, a tanítóképzésen kívül
 is minő *sokoldalú működést fejtenek ki*, annak egyik bizonyossága közlő-
 nyünk gazdag hírovata, hol időről-időre olvashattuk, kik dolgoztak közü-
 lünk a tanítók számára szervezett pedagógiai szemináriumokon, tovább-
 képző tanfolyamokon, avagy akár a szegedi tudományegyetem pedagógiai
 szemináriumában, a Középiszkolai Tanárok Nemzeti Szövetségének szakosz-
 tályaiban, a Katolikus Háziasszonyok Országos Szövetségében, a Magyar
 Filozófia Társaság, Magyar Pedagógiai Társaság, Országos Gárdonyi Tár-
 saság ülésein, a Magyar Rádióban, a népművelési munka széles mezőin, —
 öregbítve így munkánkkal nemcsak a magyar művelődést, de a tanítóképző-
 intézeti tanárságnak már megszokott munkás jóhírnevét. Jól szerkesztett
közlönyünk általában tükörképe egyesületünk működésének és állapotának.
 A főtitkárok évi jelentésükben ezért térnek ki a naptári év végével lezárt
 folyóirat statisztikájára. Az 1933. évi decemberi számmal a *Magyar Tanító-*
képző XLVII. évfolyama zárult. Ívterjedelme 23 volt, 25 munkatárssal, akik
 a szerkesztő december havi jelentése szerint „komoly, mélyenjáró tanulmány-
 nyokkal, terjedelmesebb cikkekkkel és értékes könyvbírálatokkal mozdítot-
 ták elő a lap szellemi fejlődését.” — Hogy ez így volt, abban nagy érdem
 illeti a szerkesztőt is. — *De irtak egyesületünk tagjai más folyóiratokba is*

bőségesen; megjelentettek önálló irodalmi műveket, sőt egyik gyakorlóiskolai kartársunk, *Drozdy Gyula*, a Néptanítók Lapjának a főszerkesztője lett. Munkás tagtársaink tevékenységükkel nemcsak önmaguk értékét öregbítették, le növelték státusunk és egyesületünk tekintélyét, és előbbrevítették a magyar tudományos irodalmi művelődést is.

Tagjaink közül *Tóth Ferenc* és *Lux Gyula* tudományos és közművelődési munkásságunk elismeréseként bocsáttattak doktori szigorlatra. Egyesületünk volt elnökét és tiszteletbeli elnökét, *Wagner János* nyugalmazott kir. főigazgatót pedig a szegedi Ferenc József Tudományegyetem a bölcsészettudományok tiszteletbeli doktorává avatta. Ezek oly tények, melyek mindnyájunkat meglepéssel, örömmel töltenek el, és annak bizonyosságai, hogy még a merev formalizmust is át lehet törni csendes, zajtalan és tartalmas munkával. És mert nem szabványos munka eredményei, ezért tarthatnak elsősorban számot a nyilvántartásra.

Amilyen nyereség és gazdagodás tagjaink tudományos értékbeli emelkedése, olyan szomorú veszteség az elmúlt egyesületi év folyamán elhunyt tagtársaink közül különösen *dr. Kenyeres Elemér* elmenése. Javakorában, hirtelen ragadta el a halál ezt a nagyképzettségű, jellemes, nyíltságáért is nagyrabecsült pedagógus-embert, egyik jövődö, nagy reménységünket. Tudományos munkája ugyan a gyermeki fejlődés első szakaszainak felderítésére irányult és így látszólag nem sok köze volt a tanítóképzéshez, de lélektani tevékenysége, neveléstani munkássága és tervei elszakíthatatlanul fűzték a tanítóképzéshez, amelyből ő maga is felnöött egészen az egyetemi magántanárságig. Bár már sokat alkotott, egyik legkiválóbb pedagógusunk állapította meg róla, hogy „egyike volt ama felettebb keveseknek, akiktől a neveléstudomány magyar feladatainak rendszeres munkálását, e munka szervezését jogosan vártuk” (*dr. Imre Sándor* meglemlékezése a szegedi egyetem pedagógiai intézetében, 1933).

Tagtársaink sorából elveszítettük még az elmúlt év folyamán *Makay Jenőt*, a lévai tanítóképző-intézet nyugalmazott tanárát és *Vizelyi Gábort*, a debreceni református tanítóképző 17 éven át volt tanárát. Mindketten a befelé élő, buzgó, tanítványaikért fáradhatatlanul dolgozó tanárok típusai. Nyugodjanak békében.

Ezen elhalálozásokkal és három tagtársunk kilépésével szemben az elmúlt évben mindössze öt új taggal gyarapodtunk, tehát egyesületünk taglétszáma az elmúlt évvel szemben eggyel lecsökkent. Így most *jelenleg 360 rendes tagja van az egyesületünknek*. Az összes tagokról és azok megoszlásáról a legrészletesebb kimutatásokat készítettem, amelyek közlönyünk június havi számában megjelennek. Itt csak annyit jegyzek meg, hogy összes tanító-, tanítónő- és óvónőképzőink száma 59. — Ezek közül 21-ből egyetlenegy tanerő sincs tagjaink között. 360 rendes tagunk tehát 38 *képzőből kerül ki*. De ezek között is van öt képző, honnan csak egy-egy tag van egyesületünkben. Ez tehát szomorú statisztika, ha meggondoljuk, hogy összes képzőinkben 666 tanár és tanárnő működik. Igaz, ezekből 285 óradó, de ezekből is szeretnénk minél többet látni tagjaink sorában. Ennek a statisztikának ismerete késztet arra, hogy rendes főtítkári teendőim mellett egyik első feladatomban legyen egyesületünknek *minél több tagot gyűjteni*. Egyesületünk ereje ugyan nem a tagok numerikus megoszlásától függ, de a fizikai, anyagi erőkhöz a minél nagyobb taglétszám szükséges. — Már kialakult bennem a módozatok, amelyek végrehajtásával remélem, hogy a következő közgyűlésünkön erőteljes taggyarapodásról számolhatok be.

Hogy miként áll egyesületünk anyagilag, arról nem én számolok be. De rá kell mutatnom arra, hogy *elégé tekintélyes vagyónunkat a Tanárok*

Házába fektettük. Egyes intézetek elnökünk buzgólkodására szinte vetélkedve rendezték nagyszerű műsoros előadásait, hogy a Házunkat még terhelő adósságokat mielőbb kiegyenlíthessük. Midőn ezt köszönettel megállapítjuk, szeretettel kérjük ezt a nemes buzgalmat még a jövőben is, és *kérjük ezt olyan testvérintézetektől is, amelyek hasonló ifjúsági előadásokra eddig még nem vállalkoztak.* — Egyesek — mint *Undi Mária* öngyásága — nagyértékű adományokat ajánlottak fel, hogy rendes tagsági díjainkon felül adakozva, tisztán állhasson a Ház, amelyben majd minden tanító-, tanítónő- és óvónőképző munkásai barátságos, olcsó szállást, — tanuló-gyermekeik pedig kedvezményes internátusi ellátást nyerhetnek. Vajha az e fajta nemes cselekedet is minél több követőre találna!... Ha pedig egyesek nem érzik, hogy hivatásuk is azt diktálja, hogy tagjai legyenek annak az országos szervezetnek, amelyhez iskolatípusuk révén tartoznak, gondoljanak arra, hogy anyagi szempontból is érdemes nekik belépni az egyesületbe, mert aránylag csekély tagdíj lefizetésével szemben csak élvezniök kell jóformán azt, amit az eddig buzgó tagok önfeláldozó készségükkel már összehozták és megteremtettek. — Miután alapszabályaink rendelkezései kívánatossá teszik rendes közgyűlésünknek a polgári év elején való megtartását, *választmányunk legutóbbi ülésén a legközelebbi közgyűlés idejét december havára tűzte ki.* Hiszem és remélem, hogy ezen a közgyűlésen taglétszámunk a 360-on jóval felül lesz és Isten segédelmével legalább az elmúlt évihez hasonló tartalmas és sikerekből gazdag működésről számolhatok be ismét egyesületünk megelégedésére és a tanítóképzésnek, valamint ezen keresztül a magyar kultúrának a növelésére.

Mesterházy Jenő.

Tagkímutatás XXIV. közgyűlésünk idején (1934. május 9.).

7 állami tanítóképző	75 taggal	Budapest 16, Baja 11, Jászberény 12, Kiskunfélegyháza 13, Kőszeg 7, Nyiregyháza 6, Pápa 10 taggal = 75 tag.
4 állami tanítónőképző	70 taggal	Budapest II. ker. 18, Budapest VII. ker. 22, Cinkota 14, Győr 16 taggal = 70 tag.
6 r. kat. tanítóképző	45 taggal	Eger 2, Esztergom 9, Győr 8, Kalocsa 6, Pécs 9, Szeged 11 taggal = 45 tag.
8 r. kat. tanítónőképző	39 taggal	Baja 6, Debrecen 1, Dombóvár 8, Esztergom 1, Kalocsa 12, Kiskunfélegyháza 9, Kiszvárd 1, Kőszeg 1 taggal = 39 tag.
3 ref. tanítóképző	25 taggal	Debrecen 8, Nagykőrös 9, Sárospatak 8 taggal = 25 tag.
4 ref. tanítónőképző	22 taggal	Derbecen 4, Kecskemét 8, Nyiregyháza 2, Pápa 8 taggal = 22 tag.
2 evang. tanítóképző	13 taggal	Miskolc 6, Sopron 7 taggal = 13 tag.
1 evang. tanítónőképző	6 taggal	Szarvas = 6 tag.
1 izr. tanítóképző	9 taggal	Budapest = 9 tag.
1 izr. tanítónőképző	2 taggal	Miskolc = 2 tag.
1 óvónőképző	12 taggal	Budapest = 12 tag.
38 intézet	318 taggal	
Intézeteken kívül állók	42 taggal	összesen (rendes tagok)

Tiszteletbeli elnökök	8
Tiszteletbeli örökös főtítká	1
Tiszteletbeli tagok	5
<i>rendes és tiszteletbeli tagok összesen: 374</i>	

	áll.	felekezeti	férfi	nő	bpesti	vidéki
19 tanítóképzőből	7	12	167	—	25	142
18 tanítónőképzőből	4	14	41	98	40	99
1 óvónőképzőből	1	—	6	6	12	—
Intézeteken kívül állók	—	—	33	9	21	21
Tiszteletbeli tagok	—	—	14	—	14	—
Összesen:	12	26	261	113	112	262
	38		374		374	

	bpesti	vidéki	férfi	nő	férfiak száma	nők száma
	ten	ten	tanerő	tanerő	Bpes-vidé-ten	Bpes-vidé-ten
4 állami tanítónőképzőből	2	2	20	50	13	27
14 felekezeti tanítónőképzőből	—	14	21	48	—	48
Összesen:	2	16	41	98	13	27

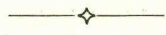
A fővárosi öt felekezeti tanítónőképzőből (41 rendes és 31 óraadó tanerővel) nincs még egy tagunk sem.

360 rendes tagunk közül

férfiképzőben tanít (férfi, 19 tanítóképzőben)	167
nőképzőben tanít (férfi, 16 tanítónőképzőben)	41
nőképzőben tanít (nő 22 tanítónőképzőben)	98
óvónőképzőben tanít (férfi)	6
óvónőképzőben tanít (nő)	6
iskolákon kívüli tag (férfi)	33
iskolákon kívüli tag (nő)	9
összesen:	
14 tiszteleti tag (férfi)	14
Összes tagok száma: 374	

Tavalyi kimutatásokkal szemben négy tagnyi eltérés azért mutatkozik, mert négy tiszteleti tag tévesen bekerült a rendes tagok létszámába is.

Mesterházy Jenő.

IRODALOM.

Mezősi Károly dr.: *Kiskunfélegyháza multja és fejlődése* (1931). *Kiskunfélegyháza határtörténete* (1932).

Mezősi Károly „A történelemtanár sajátos feladatai a tanítóképzésben” című és közlönyünk április havi számában megjelent tanulmányában olyan érdekes és értékes gondolatokat vet fel, amelyekkel valószínűleg nemcsak a tanítóképző-intézetek történelem-tanárai értenek egyet, hanem mindazok, akik nemcsak hangoztatják, de igyekeznek is megvalósítani azt a fontos elvet, hogy iskolafajtánk minden tárgyának tanításánál a tanár le-

gyen „tekintettel a tanítóképzés feladataira“. Ennek a képzésnek a legfőbb feladata a népiskola szükségleteit kielégíteni tudó tanító, akinek sokféle oktató munkájában olyan történelmi ismeretekkel is kell rendelkeznie, hogy „a lakóhely életét belehelyezze a nemzetközösség életébe és megéreztesse a szülőföld és a haza szoros viszonyát“. — Képzésénél tehát szükség van a vidék- és helytörténettel való alapos foglalkozásra, a történelemtanár szakszerű vezetése mellett.

A legtermészetesebb kívánság ez a képzés és még természetesebb, hogy ezt a történelemtanár irányítsa. — Hogyan és miként, erre jó tanácsokat ad a cikkíró történész, aki azonban tanulmánya végen kénytelen bevallani, hogy a magyar történelem tanítása közben (hol legeredményesebben foglalkozhatnánk községtörténeti vizsgálódásokkal) „a kérdéssel való alaposabb foglalkozásra képtelenek vagyunk“. — Valóban így van, tudjuk mindnyájan, hogy a tanítási idő (heti 2 óra) csekélysége miatt. — Felveti Mezősi a kérdést, miért kell a földrajzzal kapcsolatban (a IV. osztályban) foglalkoznunk a szülőföld, a lakóhely multjával? Hiszen a földrajz feladata a jelen helyzet megismertetése... Mezősi kartársunk is jól tudja, hogy a legutóbbi tanítóképző-intézeti tanterv-revizíó a történelem tanításának idejét változatlanul meghagyta, ha mindjárt emelkedett is az évfolyamok száma. A földrajz szerencsésebb tárgy volt, annak óraszámát emelték és a többlet-órát így kapta meg a szülőföld-ismertetés. Mert a szülőföldet multja nélkül nem ismerhetjük meg alaposan, így nyújtott megújult tantervünk egy kicsi alkalmat a helytörténettel való foglalkozásra. — Ha a szülőföld-ismertetés olyan tanár kezében van, aki egyúttal a történelmet is tanítja, akkor igen-igen sokat megvalósíthat azokból a jótanácsokból, amiket Mezősi ad. Több éven keresztül voltam abban a szerencsés helyzetben, hogy taníthattam a szülőföld-ismertetést és mondhatom, sok örömöm volt mint történelemtanárnak, mert tanítványaimmal nemcsak azt sikerült elérnem, hogy otthon tartózkodásunk alatt érdeklődtek falujuk történetéről, hanem a nagyszüenidőben végzett falutanulmányuk után (már V. éves korukban) fel is dolgozták adataikat. Persze a fővárosban egyikük-másikuk még a Nemzeti Múzeum könyvtárát is felhasználhatta lakóhelye monográfiájának a megírásában. — De nem az a célom, hogy részletezzem, milyen lelkesen végezték ezt a munkát majdnem kivétel nélkül összes tanítványaim. Az sem célom, hogy Mezősi jó tanácsaival egyetemben én is elmondjam megfigyeléseimet, esetleg szintén szolgáljak tapasztalatokkal, kívánságokkal. Én most csak rá akarok mutatni arra, hogy Mezősi Károly kartársunk nemcsak jótanácsokat ad, de azokat, úgy látszik, minden vonatkozásukban (mint újabban mondani szokás) 100%-ban meg is valósítja.

„Nagyon kívánatos lenne — írja Mezősi —, hogy annak a helységnek történetét, ahol egy-egy tanítóképző-intézet fekszik, a történelemtanár maga dolgozza fel, mintegy mintát nyújtva, hogy így saját érdeklődésének megnyilvánulásával is fokozza a tanítónövendékek figyelmének ilyen irányú alakulását.“ Ezt a kívánságot is csak helyesléssel, egyben a legnagyobb elismeréssel fogadhatjuk, mert Mezősi Károly dr. jó példával járt elől: megírta annak a helységnek történetét, hol az intézete van. Megírta nemcsak Kiskunfélegyházának a multját és fejlődését, hanem megírta ennek a közel 40.000 lakosú, rohamos fejlődésű város 66,421 kat. holdnyi területének a kialakulását is. — Előbb említett cikkében ezt túlzott szerénységgel elhallgatta. Talán azért, mert hangsúlyozta, hogy az ilyen tanulmány mintegy „minta“ legyen a tanítványoknak. Nem beszélt a maga tanulmányáról, nehogy úgy tűnjék fel, hogy azt mindenképen mintának találja. — A két tanulmány pedig valóban minta és megérdemli mindkettő, hogy ne csak a

kiskunfélegyházai tanítónövendékek vegyék elő példának. Ajánlom tehát elsősorban a történelmet tanító kartársaknak ezt az értékes két tanulmányt, hogy azokat tüzetesen megismerve, mutassák be IV. éves tanítványaiknak.

Mezősi kartársunk még azzal is szolgálatot tett elsősorban a kiskunfélegyházai diákjainak, hogy az intézeti értesítőben bocsátotta közre két tanulmányát. Így az értesítő révén ezeket az összes növendékek megkaphatták. Szolgálatot tett aztán nemcsak a többi tanítóképző-intézetnek azzal, hogy példát adott ilyen helytörténeti tanulmányok megírására, hanem valósággal lekötelezte városát is, melynek történetét nemcsak szeretettel, de a legnagyobb alapossággal és nagy tudással írta meg. Levéltári kutatásainak eredménye többek között egy térkép és két vitás határszélről való felvétel is, melyeket Bedekovich Lőrincz „a Szabad Jász és Két Kun Megyék Hites Föld mérője” rajzolt le. A Kiskunfélegyháza levéltárában lapangott érdekes szép rajzok eddig teljesen ismeretlenek voltak. Szerző a tanulmányában azok sokszorosításáról is gondoskodott.

Érdemes volna részletesen is taglalni a két tanulmányt, már csak azért is, hogy lássuk, mennyi viszontagságon, megpróbáltatáson ment keresztül Kiskunfélegyháza és lakossága kezdve az Árpádok korától egészen a kommunizmus ádáz dulásáig. Nincs azonban erre elegendő terünk, mert a két tanulmány tömörségénél fogva is oly sokféle érdekes megállapítást és eseményt tartalmaz (mint pl. a város nevének Feelegyház = Magasegyház eredetéről; avagy a törökök kiűzése után a kamara által idegeneknek jogtalanul eladott jászkun területeknek a megváltásáról, redempciójáról; avagy az Ellés faluból letelepedett lakosság vallásos buzgóságáról, kik fatemplomokat is elhozták új községükbe, Félegyházára...; a kun pusztákról, hártárperekről... stb. stb.), hogy vége-hossza sem lenne az érdekes felsorolásnak. — Csak azt jegyezzük még meg, hogy a szerző valóban egyetemes helytörténetet adott. Bebizonyította, hogy az ember a legszorosabb kapcsolatban van a földdel, és bemutatatta, milyen szívós és kitartó munkával vetik meg egy rohamosan fejlődő városnak az alapjait. Egyetemes jelleget nyert a munkája a helyi vonatkozásokon felül azzal, hogy benne valóban tipikusan szemlélhetjük, miképpen kel életre egy új község a török idők pusztulásából.

Határozottan nyereség ez a két tanulmány a még meglehetősen fogyatékos és gyarló helytörténeti monográfiáink között azért is, mert újabban eléggé nagy érdeklődés mutatkozik az egyes községek története iránt. Úton-útfélen jelennek meg a különböző falutanulmányok, amelyek megírásában van sok jóakarata, de nincs meg mindig a kellő alaposság és elmélyedés. Öröndetes tehát, ha a Mezősihez hasonló jó tanulmányok is napvilágot látnak, melyek mintaszerűségükkel nemcsak a tanító-nevelésnek tesznek majd jó szolgálatot, hanem a helytörténeti irodalom önkéntes, de nem mindig hozzáértő munkásainak is példát nyújtanak az alapos és komoly munkára.

Mesterházy Jenő.

A magyar közoktatás reformja. Készítette: *Nagy László*. Kéziratból közrebocsátja: *Ballai Károly*. Kisérvő tanulmányal ellátta: *dr. Kemény Gábor*. Budapest, 1934. Kiadó: Merkantil-nyomda könyvkiadóvállalat (Havas Ödön) Budapest, VIII., Hunyadi-u. 43.

Ma, amikor az egész magyar közoktatás átszervezés előtt áll, érdeklődéssel vesszük kezünkbe e kis könyvet, mely Nagy Lászlónak 1918-ból származó elgondolásával és annak sokoldalú megvilágításával ismertet meg.

Nagy Lászlót ezen a helyen nem kell bemutatni, mindnyájan ismerjük munkásságát. Tudjuk azt is, hogy egyike volt azoknak, akik egész életükön keresztül a közoktatás megreformálásának gondolatáért küzdve akarták a magyar nemzet tagjainak általános műveltségi színvonalát emelni. Az előtünk fekvő tervezete szerint „a független Magyarország közoktatásügyi reformjainak főcélja olyan közoktatási szervezet létesítése, mely megfelel a független Magyarország létesítendő demokratikus államszervezetének.” Hangoztatja, hogy nem elegendő a polgárokat csak műveltekké tenni, hanem erényes, dolgozni szerető, akaró és tudó polgárokká kell őket nevelni. Az iskolafenntartás joga és kötelessége az államé, e mellett azonban a községek, felekezetek, egyesületek is állíthatnak iskolát, azonban a felügyeletet kizáróan az államhatalom gyakorolja. Ezek lényegében nem új gondolatok, új azonban, amit a közoktatásügyi minisztériumban felállítandó reformosztályokról mond, amelyek a) a szervezeti reformok, b) a szorosan vett pedagógiai reformok és c) a gyermekvédelmi reformok számára létesítendőek. Fontosnak tartja, hogy „ez osztályok tanügyi szakemberek és pedagógiai társaságok (M. Gyermektanulmányi Társaság és gyermekvédő intézmények) kiküldöttjeivel egészítendőek ki.” Az iskolák kormányzatában hangsúlyozza a decentralizáció gondolatát, mely mint tudjuk a mostani átszervező munkáknak is homloktérben álló gondolata. Az iskolák pedagógiai berendezésében kiemeli az iskola általános és speciális célja mellett a gyermektanulmányi és gyermekvédelmi szempontokat. Nagyon érdekesek és megvalósítást kívánók azok a szociális elgondolások, melyek szerint minden iskolával és kisdedóvóval kapcsolatosan napközi otthonok és foglalkoztatók létesítését kívánja, valamint a gyermekek egészségügyi védelme szempontjából minden iskola orvosi felügyeletben és rendelésekben részesítendő. A tanítói személyzet fizetéséről azt mondja, hogy az „általában az iskolai közalkalmazottak kívánságai szerint rendezendő.” Nagy jelentőségű az általános elvek utolsó pontja: „minden állami iskolában az oktatás ingyenes.” Ez után következik az iskolaszervezet ismertetése, melynek legalsó foka a kisdedóvó a 3—6 éves gyermekek számára, majd a népiskola 6—15 éves gyermekek számára. Elgondolása szerint a népiskola 8 osztályú, két 4 osztályú tagozattal. A továbbképző iskolák 14—17 évesek számára. Látjuk, hogy tervezete a tankötelezettség kiterjesztését foglalja magában. A középfokú iskolák 14—19 évesek számára két tagozatú: a) 3 évfolyamú alsó tagozat és b) 2 évfolyamú felsőbb tagozat. A felsőoktatást a tudományos szakiskolák és szabadegyetemek képviselik Nagy László rendszerében.

A könyv az érdekes tervezeten kívül kísérő jegyzetekkel világítja meg az elgondolás sok új, érdekes kívánságát, majd megállapítja, hogy a reform gyökerei milyen mélyre nyúlnak vissza Nagy László életébe és munkájába. Ezen kívül párhuzamot von Eötvös és Nagy László reformgondolatai között. „Nagy László koncepciója és a magyar iskolák tervtervei” című fejezetében azt vizsgálja, hogy Nagy László elgondolásaiból és általában a magyar gyermektanulmány eredményeiből mit valósítanak meg, vagy mennyiben állanak velük ellentétben a jelenleg érvényben levő tervtervek. Ismerteti Schneller István középiskolai reformjavaslatát, Klebelsberg Kunó gróf és Hóman Bálint miniszterek középiskolájának reformgondolatait, végül értékeli Nagy László reformjavaslatát. A könyvet érdeklődéssel olvashatja mindenki, mert nagy, áttekintő tudással, mindent felölelő gondossággal ismerteti meg Nagy László tervezetének értékét. Ballai Károly érdeme, hogy ezt a tervezetet mindnyájunk számára hozzáférhetővé tette. A pedagógusnak külön öröm azt a szeretetet, megbecsülést

és halát látni, amely a könyv minden sorából kiárad. A tanítványok és munkatársak szeretete a legszebb, legmaradandóbb emléke Nagy László munkájának. Lelkes követői azonban ezzel nem elégszenek meg, eszméinek és tanításainak terjesztésére Nagy László könyvtár címen füzetes vállalatot létesítenek, mely évente négy füzetet igyekszik célkitűzéseiket megvalósítani. Érdeklődéssel várjuk a következő dolgozatokat.

Budapest.

Szántó Lenke.

Dr. Málnási Ödön: *A pszichológia és pedagógia új útjai.* Košice-Kassa. Új Élet—Világosság. 1934.

Rövid kis füzet. Szerzője nem is akart mást, mint rövid tájékoztatót adni a mai pszichológiai és pedagógiai irányokról, szemináriumi továbbmunkálkodás céljaira. A hangsúly a bibliográfián van. A könyv terjedelmét előre meghatározták, s ezért írója nehéz feladat előtt állhatott, mikor a modern pszichológiai és pedagógiai áramlatok halmazában útbagazító rendet kellett teremtenie, s kiválogatnia az ismertetésre érdemes, megfelelő anyagot.

A pszichológia modern irányai közül ismerteti a pszichotechnikát, struktúrpszichológiát, pszichoanalízist, individuálpszichológiát (Adler), konstitúciós pszichológiát, a behaviorizmust és tömeglélektant; a fejezet végén megemlíti néhány extrém irányt, mint parapszichológia, asztropszichodiagnosticszika, pszichofónia.

A pedagógiai részben foglalkozik a gyermekvédelem, szociálpedagógia, reformiskolák, szabadlevegős iskolák kérdéseivel, Montessori Mária módszerével, a munkaiskola, nevelőiskola, öntevékenység iskolája, személyiség pedagógiája problémáival, röviden ismerteti a Project-Method, Dalton-Plan, Platoon-plan, Winnetka-Plan, Howard-Plan elveit, végül részletesebben számol be a forradalmi pedagógusokról, s a szovjetorosz közoktatásról.

A munka nagyjából megfelel a kitűzött célnak. Azonban épen a fentemlített terjedelembeli korlátozások bizonyos megfontolásokra készíthetők volna az írók. Egyes fejezetek: freudizmus, munkaiskola, szovjetorosz közoktatás, túlméretezettek, az egész könyvhöz, a többi fejezetekhez viszonyítva. Így azután bizonyos aránytalanságok állottak elő, a túlrövid fejezetek tartalmának rovására, s a mellett, azt a tévhitet kelthetik az olvasóban, hogy szerzője ezeknek a mozgalmaknak a többinél jóval nagyobb értéket, jelentőséget tulajdonít. Főlöszleg a 42 lapra kiterjedő könyvben 4 és fél lapon át foglalkozni a pszichoanalízissel, mikor az, a szexualitás gazdag tárgyalásának olcsó eszközével ügyis, nem kívánatos mértékben népszerűsítette magát a társadalom széles rétegeiben. És épen ez a fejezet kapta azt a rokonszenves befejezést, melyet sajnálattal nélkülözünk a legtöbbször, különösen Spranger szellemtudományi pszichológiájánál. Az orosz közoktatás pedig szervezeti és nem módszertani probléma, hiszen módszeres eljárásuk mind kölcsönözött; mint szervezet pedig, annyira kizárólagosan a szovjet eszköze, hogy távol áll tőlünk. Az újabb Planok ismertetése pedig annyira szűkszavú, hogy szinte nem is tudjuk kihámozni a módszerükben vagy szervezetükben levő különbségeket. Munkaiskola, szociálpedagógia, személyiség pedagógiája, nevelőiskola (Rein!) irányát kár volt felvenni, esetleg pár szóval elegendő lett volna ismertetni, hiszen ezek már háború előtti irányok; a képző-intézet legújabb tantervében és a tankönyvekben is szerepelnek régen, tehát feltételezhetjük róluk, hogy közismertek. (A Népiskolai Tanterv és Utasítás általános része és maga a tanterv is ezen irányok eredményein épült fel.) Viszont nem szól P. Petersen Jena-Planjában ismertetett életközösség iskoláiról, W. Albert

Gesamtunterrichtjéről, melyek pedig igen figyelemreméltóak s pedagógiai tekintetben jelentősek.

Miután a szerző célja tulajdonképen, az adott bibliográfia alapján, a tovább-búvárkodásra, speciális kérdésekben való elmélyedésre való ösztönzés, helyesebb lett volna, ha minden irány ismertetését a legrövidebbre fogva, inkább állásfoglalását juttatja kifejezésre. Ez lett volna az igazi útbaigazítás. Hiszen, aki az irányokkal alaposan akar megismerkedni, az úgylis az ajánlott bibliográfiához fordul. Ehhez a tanulmányhoz kellett volna, hogy a szerző nézőpontot, segítőkezet adjon. Bizonyára nem értékeli egyenlő módon ezt a sokféle lélektani és pedagógiai áramlatot, mint ahogy nem is egyenlő értékűek; s épen ezeknek esetleges félreismeréséből származhatik veszély. Az ifjúság, olvasmányai alapján, előbb-utóbb, megismerkedik az új eszmékkel, érdeklődése, esze megvan hozzá, de hiányzik a higgadt megfontolás, a tapasztalat, mely óvatosságra, az „új” ellenállhatatlan vonzóerejével való kritikai szembehelyezkedésre készítse őket. Itt kellett volna igazi útmutatónak, tanácsadónak lennie.

A bibliográfia gazdag. Azonban a pedagógiai részben, legtöbb helyütt hiányzik az eredeti műre való utalás. Leginkább összefoglaló munkákra hivatkozik, ezek pedig kizárólagos forrástanulmányul nem szolgálhatnak. Angol nyelvű könyv sehol nem szerepel, bár, ha francia munkákat mert ajánlani, bátran tehetne ezt az angol szerzőkkel is.

Végül sajnálattal kell megemlékeznünk a könyv helyesírásáról is. A nyomda gondosabban szedhette volna a szöveget, mely hemzseg a sajtóhibáktól, de helyesírási hibái is bőven vannak; úgyszólván minden idegen szóban, melyeket részben magyarosan, részben latinosan ír. Nem alkalmas a helyesírási műveltség megszilárdítására.

Ez utóbbtól eltekintve, a felsorolt kívánalmak a szerzőt illetik; nevezhetők azonban egyéni véleménynek is. Hogy a munka lehetőséget adott ezeknek a kinyilvánítására, annak oka, úgy vélem, csak az lehet, amiről már szó is volt, t. i. a szerzőnek nagyon rövid idő és nagyon rövid terjedelem állott rendelkezésére. Kétségtelen és keveseknél tapasztalható nagy olvasottsága, tájékozottsága, még egy másik kívánalmat is helyeznek vele szembe: készítsen ezekről a mozgalmakról egy összefoglaló, rendszeres, alapvető tanulmányt, melyet teljes egészében sajnálatosan nélkülöz a magyar pedagógiai irodalom, s amely méltó munkaterület volna, nagy tudásának és pedagógiai tapasztalatainak értékesítésére.

Erdélyi Olga.

Marczell Mihály dr.: *A felnőttek lélekrajza.* („A bontakozó élet V. kötete.) Budapest, 1934. „Élet” kiadása. 296 l.

Szerzőnk nyolc kötetre tervezett művének eddigi kötetekben ismertette az egyéniség összetevőit, a gyermek, serdülő, ifjú és felnőtt lelkébe való behatolás módját, valamint a gyermek-, serdülő- és ifjúkor állapotrajzát. Fenti kötetében a már testileg, szellemileg és lelkileg kialakult ember: a férfi és nő lélekrajzát adja. Vázlati, — amelyeket a struktúrpszichológia módszereivel dolgoz ki, — azt mutatják, hogy a kialakult egyéniség átöröklött és szerzett értékeinek érvényesítésére törekszik. Ezért látja a felnőttkorban az egyéniség megsokszorosításának szent életszakaszát. Ekkor az ember már nemcsak felhalmozó és felhasználó, hanem adakozó is. Értékeinek kisugárzásával másokban is értékeket transzponál. Munkájából ki is árad „a Szentlélek Úristen tüzes lehellete”.

Az embernek minden korban megára kellett vennie a történelmi körülményekben adott terheket. Szerencse, hogy a kívülről reánk ható tör-

ténelmi nyomásokat ellensúlyozni tudjuk a megfelelő belső reakciókkal, amelyeket a gyakran félelmetes reakciók ép úgy kiváltanak, mint a szervezetünkre káros baktériumok támadása a szükséges ellenmérgek elválasztódását. Ez azonban természetszerűen állandó szellemi és lelki nekifeszülésekkel jár. Magunk is azt valljuk tehát, hogy a felnőtt ember igazi milieuje „a küzdelmes élet porondja”. Életének lényegéhez szinte hozzátartozik a küzdelem, amit az a tény is bizonyít, hogy küzdelem nélkül devalválódik az ember.

Az anyagi lét biztosításával s a szellemi és lelki erők érvényesítésével járó erőfeszítésekben kisebb-nagyobb eltérések mutatkoznak, amelyek ugyanazon társadalmon belül is többféle életformára vezetnek és végeredményben különböző típusokat eredményeznek. Ezeket „a felső tízezer”, a középosztály, a földműves-gazdaember, a munkás, mégpedig az ipari munkás, a földmunkás és a cseléd kategóriáiba foglalva ismerteti.

A felnőtt emberekben fegyülemlett életértékek érvényesülését nyomozva, úgy találja, hogy az egyfelől az egyéniség sokszorosításában, másfelől az egyéniség kisugárzásában történik.

Az egyéniség sokszorosítása általában a házaselet keretében folyik; de történhetik — „egyedül” is. Sok meg szívlelnivalót olvasunk a házaseletre való előkészületről, a házaselet lelki tartalmáról, etikájáról, nehézségeiről, tragédiájáról és győzelmeiről, aminek egyénileg és hivatásunkban is nagy hasznát vehetjük. A házaselet tragédiáira az akarati élet gyengülése, a testi-lelki enerválódás, az ösztönösség uralma vezet. Ezért nem szabad szem elől téveszteni, hogy a szerelem nem csupán ösztönös megmozdulás, hanem lélekáramlás is. A fejlődés útját tehát akkor járjuk, ha, — a testi életszolgálatra helyezkedve, — a szerelmet szeretetté finomítjuk, amint azt Széchenyi is ajánlja „Szeretet és szerelem” című remek tanításában. „Így lesz a házaselet a maga felsőbbrendű és átnemesedett formájában a lelkiség vitalitásának szent apoteozisa.” A házaselet boldogító harmóniáját következőleg csak az élvezheti, akinek életelve az élet eleven, állandó kifejlődést, munkát, erőfeszítést igénylő szolgálata.

A házaselet keretein kívül élők egyik csoportja szintén az élet szolgálatában áll. Ezeket meg kell különböztetni azoktól, akik saját énüket helyezik előtérbe. Az elsők benne vannak az élet eleven sodrában; az utóbbiak ellenben megállást jelentenek a fejlődés útján. Az előbbiek célja a szolgálat, az utóbbiaké a kiélés. Mivel ez nem vezethet megelégedésre, azért a házaselet keretein kívül élők lelki tartalma is csak a jövő élet szolgálata lehet. Ahogyan szerzőnk ezzel kapcsolatban a papok, szerzetesek, valamint a szerzetes nővérek életét vázolja és ahogyan az agglégények és pártában maradt leányok életébe tartalmat tud vinni, azzal felmagasztalja, illetőleg, — az utóbbiaknál, — megszépíti az „egyedül”-életet.

Amit, az egyéniség kisugárzásával kapcsolatban, a civilizáció szolgálatáról, a kultúra emeléséről, a szépség lelki hatásáról, az erkölcsi színvonal emeléséről ír, azt ép úgy helyesljük, mint ezt a megállapítását: „Az egyén a családot és az isteni hivatottsággal ellátott nemzetét szolgálja; a nemzet pedig az egész emberiség egyetemét segíti.”

Szerzőnk nem éri be annak a vizsgálatával, hogy a felnőttek belső életértékei miképen találnak érvényre a külső életviszonylatokban; hanem betekintést nyújt azokba a szakadékokba is, ahova az ember lesüllyedhet, ha szellemi értékei elkallódnak és lelki élete összeomlik.

Igen találóan jellemzi az öregkort is, amelynek pszichológiája eddig alig van kutatva.

Nagyon tanulságos „vázlat-gyűjtemény”-ét „az Úr rajzolta emberarc”-cal fejezi be.

Váradi József.

H Í R E K.

Népművelési bemutató-előadás a kőszegi m. kir. állami tanítóképző-intézetben. Finta Sándor, az országos katolikus tanítóegyesület elnöke a tanítóképző-intézeti igazgató felkérésére május hó 2-án tartott népművelési bemutató-előadást a kőszegi m. kir. állami tanítóképző-intézetben. Az előadáson, amelynek tárgya a „magyar dal” volt, nagyszámú közönség jelent meg és meleg ünneplésben részesítették a kiváló előadót. — Az intézet növendékei ének- és zeneszámokkal, továbbá Lampérth Géza: „A főhadnagy úr sarcol” című darabjának előadásával egészítették ki a műsort és araffak megérdemelt sikert.

Emlékműavatás. A budapesti I. ker. állami tanítóképzőintézetben a Hősök napján avatták fel az intézet hősi halottainak emlékművét. A kegyeletos ünnepélyen jelen voltak a közoktatásügyi minisztérium képviselőjében dr. Huszka János titkár, a székesfőváros részéről dr. Boros Pál főjegyző, továbbá a társintézetek, több tanítói intézmény és egyesület képviselője. A felavató beszédet Jánosy Imre igazgató tartotta s az emlékművet az intézet igazgatója vette át. Ezután következett a koszorúk letétele és az ifjúság tisztelgő elvonulása. A művészi emlékművet Ruff András szobrászművész készítette.

A Nemes-féle Családi Iskola évvégi kiállítása június 15—július 15-ig megtekinthető. A gyermekmunkák szemléltető képet adnak az iskola nevelési s tanítási rendszerétől és így minden az új iskolák iránt érdeklődő pedagógusnak melegen figyelmébe ajánljuk a szép s igen tanulságos kiállítást. Belépődíj nincs. (I., Tigris-u. 41., vagy Mészáros-u. 56/a. — 8-as autóbusz. Tel.: 509—38.)

Előadások. A pest megyei ev. tanítóegyesület f. évi május hó 31-én Cegléden tartott rendes közgyűlésén dr. Lux Gyula „Munkaiskola és tanítói önképzés” címen olvasott fel.

Febr. 28-án Fekete József Széchenyi és a faji gondolat címen tartott előadást a pestszenterzsébeti Rákóczi Társaságban.

Márc. 17-én Fekete József A turáni gondolat és a szlávtság címen tartott előadást a Magyarországi Turán Szövetségben.

Ápr. 25-án Fekete József A népművelés és a főiskolai ifjúság címen tartott előadást a Pro Christo nevű főiskolai diákegyesületben.

Május 29-én Fekete József Grandtwig, „Észak legnagyobb nevelője” c. tartott előadást a Magyar Paedagógiai Társaságban.

Április 26-án Mesterházy Jenő rádióelőadást olvasott fel a Stúdióban „Eine berühmte ungarische Reiterstatue” címmel.

A Veszprémmegyei Történelmi és Néprajzi Társulat f. é. máj. 21-én tartott közgyűlésén dr. Tóth Ferenc pápai áll. tanítóképző-int. tanárt titkárává választotta. (Elnök: dr. Lukcsics József egyetemi tanár; alelnök: dr. Pongrácz József teol. tanár.)

A Sarudy Ottó emlékbizottság ezúton mond halás köszönetet mindazoknak, akik kegyes adományukkal az emléktábla felállítását lehetővé tették és mindazoknak, akik személyes megjelenésükkel, koszorúk elhelyezésével, vagy bármilyen tekintetben közreműködésükkel a leleplezési ünnepség bensőbbé tételéhez hozzájárultak.

Képesítővizsgálati elnökök. A tanító- és tanítónőképesítővizsgálati elnökök, illetve miniszteri biztosok személyében a következő változások álltak be. *Kecskemét* (ref. tanítónőképző) *dr. Mitrovics Gyula* helyett *dr. Kállay Kálmán*. — *Pápa* (róm. kat. tanítónőképző) *dr. Koszó János* helyett *dr. Jakab Béla*. — *Esztergom* (róm. kat. tanítónőképző) *dr. Horn József* helyett *dr. Koszó János*. — *Budapest* (II. ker. áll. tanítónőképző) *dr. Weszely Ödön* helyett *dr. Madzsar Imre*. — *Budapest* (VII. ker. áll. tanítónőképző) *dr. Madzsar Imre* helyett *dr. Horn József*.

„Irodalmi figyelő.” *Váradi József*: A levante és a revízió. („Ifj. Vezető.” 1934. V.) *Fekete József* (—e. —f.): A bolgár népművelés. (Pestvármegyei népművelés. 1934. IV.) *Fekete József* (—e. —f.): Az észti népművelés. (Pestvármegyei Népművelés. 1934. V.) *Fekete József* (—e. —f.): Adalékok a magyarság jellemzéséhez. (Pestvármegyei Népművelés.) *Mesterházy Jenő*: Székesfővárosunk a szabadságharc előtt. — Székesfővárosunk a szabadságharc idején. (Ifjúsági Vezető. 1934. ápr.—májusi számaiban.) — *Dr. Radnai Oszkár*: *Alfa és omega*. Ravasz László könyvének ismertetése kapcsán. (Budapesti Szemle, 1934. június.)

Névmagyarosítás. *Schön István* gyakorlóiskolai tanító (Budapest, VII. ker. állami tanítónőképző-intézet) nevét belügyminiszteri engedéllyel *Temesi-re* változtatta.

Kézimunkatanítás új módszere és utasítása. A magy. kir. vall.- és közokt. Minisztérium az 1934. évi 7. számú Hivatalos Közlönyben (63. lap) 40.000/1934. V a. sz. ü. o. számú rendelettel a tanítónőképző-intézeti kézimunka oktatás tantervének módosítása tárgyában rendeletet adott ki. E rendelet szerint az I—II. osztályban megmarad a heti 2 óra, a III. osztálytól kezdve az V-ig bezárólag a játékdélutánok heti két órájából heti 1—1 óra a kézimunkára fog fordíthatni. E szerint a III. osztályban heti 2 óra, a IV—V-ik osztályban pedig heti 1—1 óra fog kézimunkatanításra fordíthatni. Ehhez a tantervmódosításhoz Kir. Főigazgatóság 521/1934. sz. rendelettel utasítást adott ki.

A sárospataki református tanítóképző-intézet ifjúsága a Hősök szobra és a Tanárok háza javára 1934. évi február hó 3-án este 8 órai kezdettel az intézet tornatermében hangversenyt, s utána az internátus helyiségeiben táncmulatságot rendezett.

Irodalmi figyelő. *Horn József dr.*: A közgazdasági műveltség növelésének fontossága és lehetőségei. (Pestvármegyei Népművelés. 1934. 2. szám.) — *Móczár Miklós*: A szemléltetés és a kísérletezés fontossága az iskolán kívüli népművelésben. (Pestvármegyei Népművelés. 1934. 2. szám.) — *Takács Béla*: Olvassuk el Rákosi Viktornak „Elnémult harangok” című regényét! (Pestvármegyei Népművelés. 1934. 2. szám.) — *Szabó János*: Milyen tanítókra van szükségünk? (Erdélyi Iskola, 1933/34. 5—6. szám.) — *Dr. Imre Sándor*: A tanító és a neveléstudomány. (Erdélyi Iskola. 1933/34. 5—6. szám.) — *Dr. Frank Antal*: Nevelői gondolatok az olvasmánytárgyalással kapcsolatban. (Erdélyi Iskola. 1933/34. 5—6. szám.) — *Dr. Greguss*

Pál: A biológia tanítása mostani tanárképzésünkben. (A cselekvés iskolája. 1933/34. 5—6. szám.) — **Kiss József:** Kenyeres Elemér dr. és a Montessorimódszer. (Kisdednevelés, 1934. februári és márciusi száma.)

Előadások a Nemzeti Szemináriumban. *Lechnitzky* Gyula február hó 14., 21., 28-án és március hó 7-én tartott előadást, április hó 25-én pedig *Fekete* József tart előadást.

Nyugtázás. Tagdíjat fizetett 1929-re: Grau G. — 1930. I. felére: Grau G. — 1931-re: Lovass L. — 1932-re: Gaál A. — 1933-ra: Gaál A., Czuczka E., Legányi I., B. Braun A. — 1934. I. felére: dr. Veress I., Novák I., G. Szabó K., Bodnár L., dr. Bartha K., Szemes K., Szücs I., Hamar Gy., Bognár K., Ihász F., v. Lenky J., Matheidesz I., Sass L. — 1934-re: Jakab F., Békéssy L., Brantl E., Pohárnik I., Polcsinszky B., Polcsinszky I., dr. Szólás Gy., Czuczka E., Horváth B. K., Barabás E., Pazár Z. — Előfizetett a folyóiratra: Győr rk. tkp. (1934.)

Adomány a Tanárok Házára: Bpest, I. ker. áll. tkp. 545.42 P, Kiskunfélegyháza, áll. tkp. 80 P.

Undi M.: Palóc menyecske c. kép kisorsolására befolyt összegek: 15 P-t küldött: Kalocsa, rk. tkp. — 12 P-t küldött: Bpest, VI. ker. rk. tnökp. — 10 P-t: Nádler I., Zsámbék, rk. tnökp., Bpest, izr. tkp., Mellan M., Bpest, IX., rk. tnökp., Barkáts M., Bpest, II. ker. rk. tnökp., Iberer Gézané, dr. Frank A., — 5 P-t: dr. Lux Gy., Hüttl A., — 4 P-t: Tabódy I., — 3 P-öt Dombóvár, rk. tnökp., Sopron (Ors.) rk. tnökp., Sztrankó B., Kiss J. íg., — 2 P-t: Veszprém, rk. tnökp., Gludovác I., Pálmai L., Bpest, IV. ker. rk. tnökp., Székesfehérvár, rk. tnökp., Grynaeus I., Gömöri S., Slajchó M., Öllös S., Cser J., Nagykőrös, ref. tkp., Rónai S., Gronovszky J.-né, Simonyi K.-né, Szelényi D., Jaloveczky P., Répay D., — 1 P-t: Baja, rk. tnökp., Kisvárdá, rk. tnökp., Wimmer K., Nemcsics E.-né, Pápa, rk. tnökp., Günther I., Gaál S., Fülöp M., Szokoly I., Tankó M., Pirovics E., dr. Wagner J., Móczár M., Berzáty I., Blenessy I., Csekő Á., Fiala E., Galló P., Málnási B., Pazár Z., Siemeister I., Tanai A., Balla B., Kiss J. gy. t., Tanártestület Jászberény, Horváth J., Pimper E., K. Lacker E., Dúzs M., Kovács D., Lázár K., Tóth M., Klinda K., Szakáll I., Takács B., dr. Mezősi K., Mácsay K., Nika B., Putnoky I., Vizi I., Rozsonday Z., Leyrer M., Erdélyi O., Budaváry L., Jaloveczky P.-né, Kozlik L., Krizsanecz K.-né, Mihalik J., dr. Radnai O., Latzin I., Riesz I., dr. Zsindely K., Sándor I.-né, Schön I., Staub M., Strecke E., Szabó K., Szemkő J., Vécseiné Fehér A., Kruspér J., Lukács B., Ehrilch A., Aradvári B., Dohanics J., Znojemszky F., Baranyai V., Horváth J., Mesterházy J., Szalatsy R., Váradí J., Vajda I., dr. Prochaska F., Nagy F., Ferenczi I., Frigyes B., Szabó B., Éber R., Oswald J., Dundler Gy., Varga L., Popity K., Laszczik E., Haitsh E., Novák E., Roda M., Forgó S., Medgyesi M., dr. L... Vilmosné, Pócza J., Barabás T., Strauchné Entz I., Jancsó E., Vajda E., Farkas M., J.-né dr. Lajos M., Lechnitzky Gy., Kádár I., Szontagh K., Wolszky E., Sebestyén E., Rösch M., Balázs B., Végh J., Berényi I., Révész Gy., dr. Tóth A., Molnos Kovács B., Adamovits J.-né Incze B.-né, Legányi I., Blenessy J., Horváth J., Rozsonday Z., Fekete J., Kaposi K., Polesinszky J.
Budapest, 1934. június 4. Pócza J. pénztáros.

Szerkesztésért és kiadásért felelős: Kiss József.